

Anna Jensen

Hvorfor gidder de?

Motiver for frivillig innsats i studentidrettslag.

Masteroppgave i idrettsvitenskap: Lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag

Veileder: Arve Hjelseth

Juni 2022

Anna Jensen

Hvorfor gidder de?

Motiver for frivillig innsats i studentidrettslag.

Masteroppgave i idrettsvitenskap: Lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag

Veileder: Arve Hjelseth

Juni 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne kvalitative studien av studentidretten, har jeg undersøkt hva som motiverer studenter til deltagelse i frivillige verv. Jeg har sett på hvordan frivillige selv begrunner sine motiver bak innsatsen. Inspirert av det kvantitative spørreskjemaverktøyet VFI, har jeg fått informantene til å reflektere over de fem motivene som er mest brukt i forskningslitteraturen: sosiale motiver, arbeidsmarkedsbegrunnelser, læringsmotiver, verdibegrunnelser og selvaktelsesgrunner.

Informanter ble valgt ut på bakgrunn av erfaring fra ulike verv og idrettsaktiviteter. Den kvalitative tilnærmingen åpnet for at informantene fikk sette ord på motivasjonen som lå bak deltagelsen. Gjennom 13 fokuserte intervju har studentfrivillige beskrevet motivasjonen bak motivene presentert i VFI.

Empiriske funn ble diskutert opp mot Bourdieus begrepsapparat og studentfrivilligheten ble definert som sosialt felt. De sosiale motivene, i form av relasjoner og nettverk, var for alle informantene helt sentrale for deltagelsen. Arbeidsmarkedsbegrunnelser, konkretisert gjennom å ha vervet på en CV, var viktig for mange. Men det var ikke et motiv for deltagelsen, det var heller en positiv konsekvens. Analysen viser også hvor nært knyttet læringsmotiver og arbeidsmarkedsbegrunnelser er. Flere av informantene ønsket å bruke vervene for å lære seg egenskaper de visste var ettertraktet på arbeidsmarkedet. Også verdibegrunnelser og selvaktelsesgrunner henger tett sammen. Kjærligheten til idretten var sterk hos informantene, et verdimotiv. Flere av informantene hadde et så sterkt forhold til idretten sin, at de var motivert av å legge til rette for at andre kunne utøve idretten, noe som må betegnes som selvaktelsesgrunner. Hustinx og Lammertyns begreper om refleksiv og kollektiv frivillighet ble brukt for å utforske motivasjonen bak studentfrivillighet. Mange av informantene uttrykte kollektive motiver, i form av ønsket om å gjøre noe for andre eller organisasjonen. Imidlertid ble det ofte oppsummert i egoistiske motiver. Analysen viste hvordan motivene for deltagelse i frivilligheten er svært sammensatte.

Abstract

In this qualitative study of student sport organizations, the incentives that motivate students to participate in volunteer work within their organizations have been studied. Using the quantitative questionnaire Volunteer Functions Inventory (VFI), the informants were asked to reflect upon their own reasonings for participation in such work. Focusing on the five motives for volunteering commonly found in literature: social, career, personal values, learning possibilities and enchantment.

Participants of the study were selected based on their experience from various voluntary work and their involvement in sports. The qualitative approach allowed the informants to describe their motivation behind their voluntary work themselves. Through 13 focused interviews, student volunteers discussed the motives presented in the VFI.

The empirical data were discussed using Bourdieu's framework, where student volunteering was defined as a social field. The social motives, in the form of relationships and networks, were absolutely central to participation. Career motives, specifically the opportunity to strengthen their resumes, were important to many. This was not necessarily a direct motive for participation, but it was viewed as a positive consequence. The analysis also shows how closely linked understanding motives and career motives are. Several of the informants viewed their voluntary work as an opportunity to gain skills that are sought after when entering the workforce. Personal values and enhancement motives are also closely linked. The informants expressed a strong love for their sport, which may translate into a personal value motive. Several of the informants had such a strong relationship with their sport that they were motivated simply by helping others participate in the same activity, which should be considered a self enhancement motive. Hustinx and Lammertyn's scale between reflexive and collective volunteering was used to investigate the motivations for student volunteering. Several of the informants expressed collective motives; they had a desire to contribute to their organization or to do something selfless for others. However, when asked to conclude, their motives were often found to be more selfish. The analysis shows the complex interplay between motives for participation in volunteering.

Forord

Høsten 2015 flyttet jeg til Trondheim, intetanende om hva de neste syv årene som student ville by på. Først og fremst var det to ting som gjorde stort inntrykk på en byjente fra hovedstaden. Det første var et usedvanlig spennende sommervær og det andre var idrettsglade studenter; kledd i grønt, gult og svart. Treningsklærne som ble brukt, var både stygge og fryktelig grønne og jeg tenkte at disse kommer jeg aldri til å bruke. Men noe skjedde i løpet av den første høsten og plutselig ble grønt og gult kult. Jeg prøvde meg på flere idretter, og var innom både bryting, rugby og fekting, før jeg endelig fant min plass i NTNUI Langrenn.

I løpet av studieårene vokste både kjærligheten og fascinasjonen for NTNUI som idrettslag og gjennom arbeidet med masteroppgaven har jeg fått svar på flere av de spørsmålene jeg har undret meg over. For hvordan er det egentlig mulig, at Norges største idrettslag, kun er driftet på frivillig innsats? Jeg vet at i hver av de over 60 unike idrettene, finnes det ildsjeler som hver dag jobber for at dette enorme hjulet skal gå rundt. I løpet av arbeidet med masteroppgaven har jeg fått lov til å intervju 13 frivillige, som hver og en er en liten del av fellesskapet i NTNUI. Jeg takker dere alle sammen og setter stor pris på åpenheten.

Som fremtidig kroppsøvlingslærer, kommer jeg til å ha elever som deltar i den organiserte idretten. Kanskje som spillere på et fotballag, trenere i en skiklubb eller en dag som foreldre på idrettsstevner. Å ha kjennskap til verdien av frivillig arbeid i idretten, er viktig med tanke på skolens dannelsesmandat og i henhold til lærerplanen i kroppsøvlingsfaget. Et av kompetansemålene på vg3, er at elevene skal: «*Beskrive og drøfte sammenhenger mellom bevegelse, kropp, trening og helse i samfunnet*». Her er kjennskap til verdien av frivillig arbeid helt sentralt. I sammenheng med skolens dannelsesmandat, er oppgaven spesielt relevant. «*Opplæringen skal fremme oppslutningen om demokratiske verdier og demokratiet som styreform*», dette er helt i tråd med regjeringens beskrivelse av frivilligheten: «*Fordi organisasjonane er dei beste skulane i demokrati*» (Meld. St. 10, 2018).

Avslutningsvis vil jeg rette en stor takk til mamma og pappa, som alltid har troa på meg. Jeg vil også takke samboerne mine i Dollarhuset, jeg gleder meg alltid til å komme hjem til dere. En takk må også rettes til alle studiekamerater på lesesal 9401. Og tusen takk til alle venner i NTNUI, uten dere hadde ikke studietiden vært halvparten så gøy. Takk også til alle venner og kjente som har engasjert seg i arbeidet med oppgaven. En siste takk må rettes til min veileder Arve, et forbilde på rask respons og grundige tilbakemeldinger, til alle døgnets tider.

Anna Jensen, Trondheim 2022

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	1
1.1 Oppgavens struktur – en leseguide.....	2
1.2 Studentfrivillighetens historie og formål.....	2
1.3 Frivillighetens utvikling – en kort historisk innføring	3
1.4 Tidligere forskning på motiver for frivillighet	4
1.5 Problemstilling og forskningsspørsmål	6
2.0 Teoretisk bakteppe	7
2.1 Sosiologiske perspektiver.....	7
Robert Putnam om sosial kapital.....	7
Bourdieu's begrepsapparat	8
2.2 Individualiseringen av samfunnet	9
2.3 Perspektiver på frivillighet	11
Kollektiv frivillighet.....	11
Refleksiv frivillighet	11
Refleksiv og kollektiv frivillighet som ytterpunkter	12
2.4 Motiver for frivillighet	12
2.5 Oppsummering av teoretiske valg.....	14
3.0 Forskningsprosessen.....	15
3.1 Fokuserte intervju.....	16
Utvalg og informanter	17
Intervjuguide	18
Gjennomføring av intervju	20
Båndopptaker, personvern og transkribering	21
Kategorisering og analyse	22
3.2 Kvalitet i forskningen.....	23
Forskerrollen	24
Pålitelighet.....	24
Overførbarhet	24
Gyldighet.....	25
3.3 Etske betraktninger rundt metodiske valg.....	26
3.4 Oppsummering av metodiske valg.....	26

4.0 Analyse – diskusjonen rundt studentfrivilliges motiver for deltagelse	27
4.1 Sosiale motiver	27
Oppvekstens rolle for frivillig innsats	28
Frivilligheten som sosialt felt	30
Nettverkets rolle	32
4.2 Arbeidsmarkedsbegrunnelser	33
Erfaringer og kunnskap	34
CV-bygging	35
Frivilligheten som sosialt eller symbolsk felt?	35
Svake bånd	36
4.3 Læringsbegrunnelser	38
4.4 Verdibegrunnelser	39
Kjærligheten til idretten	40
Altruisme som motpol til det individualiserte samfunnet	40
4.5 Selvaktelsesgrunner	42
Det egoistiske selvbildet	43
4.6 Forklaringer som kombinerer de ulike motivene	44
Bourdieu's klasseteori som forklaring på frivillig deltagelse	44
Tid og smak som identitetsmarkører	45
Stebbins og serious leisure	47
4.7 Motiver bak frivillig innsats – en oppsummering	49
5.0 Motiver for deltagelse – en sammenfatning	50
5.1 Forskningens relevans og innspill til videre forskning	51
6.0 Litteraturliste	52
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykke	56
Vedlegg 2: Intervjuguide	58
Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD	61

1.0 Innledning

2022 er frivillighetens år i Norge, et år som skal brukes til å hylle dugnadsinnsats og løfte frem frivillighetskulturen. Idretten er Norges største frivillige aktør, og hele 44 prosent av befolkningen sier de har gjort frivillig innsats innenfor feltet de siste årene (Meld. St. 10, 2018). En gruppe som sjelden blir nevnt i sammenhengen idrett og frivillighet, til tross for den store medlemsmassen, er medlemmene av studentidrettslag. Norges studentidrettsforbund (NSI) er et eget særforbund med over 40 000 aktive studenter (Idrettsforbund, 2020). Størst av klubbene som er tilknyttet NSI er NTNUI, som også Norges største idrettslag, med 12.000 medlemmer (NTNUI, 2022). Studentfrivillighet i idrettslag er et område som favner svært mange, likevel er det et lite utforsket område. Dette er bakgrunnen for at jeg har ønsket å ta et dypdykk inn i studentfrivilligheten.

Generelt peker frivillighetsforskningen på flere utfordringer som fremtidens studentidrett trolig også vil møte. Den organiserte idretten kritiseres for en stadig økende *profesjonalisering*, noe man antar vil ha konsekvenser for frivilligheten (Lorentzen, 2013; Seippel, 2002, 2019; Aagaard, 2019). Profesjonaliseringen av idretten blir ofte sett i sammenheng med et mer generelt fenomen i samfunnet, nemlig *individualisering*. Ulrich Beck (2002) betegner dette som en samfunnsendring hvor individualismen tar over for kollektivismen. Hovedårsaken er at mennesket er blitt stadig mer opptatt av å uttrykke egen identitet. Individualiseringen vil få konsekvenser også for frivilligheten, og forskningen viser at unge i større grad enn tidligere bruker frivilligheten som en arena for egen vinning og for å forberede seg selv til arbeidslivet (Wollebæk, Sætrang & Fladmoe, 2015). Innenfor en sosiologisk tilnærming til frivillighetsfeltet, er det Hustinx og Lammertyns (2003) todeling mellom *refleksiv* og *kollektiv* frivillighet som er den dominerende forskningstradisjonen.

I denne oppgaven undersøker jeg hvordan studenter begrunner sine motiver for deltagelse i frivilligheten. Jeg har gjennomført 13 fokuserte intervju med frivillige i studentidrettslag. I analysen diskuteres resultatene opp mot både Bourdieus begrepsapparat og Beck om individualisering. I tillegg brukes Hustinx og Lammertyn for en mer spesifikk teoretisk bakgrunn. Målet er å oppnå en mer inngående forståelse av hva som motiverer til frivillighet blant studenter i dag. I forlengelsen av dette håper jeg å kunne bidra til å belyse fenomenet frivillighet ytterligere ved å undersøke en gruppe som ikke har fått mye oppmerksomhet i forskningen tidligere.

1.1 Oppgavens struktur – en leseguide

Oppgaven består av fem kapitler. Kapittel 1 er en introduksjon til tematikk og formål og avsluttes med en sammenfatning og oppsummering i form av problemstilling. I kapittel 2 går jeg gjennom det teoretiske bakteppet for oppgaven. Først presenterer jeg begrepet sosial kapital, som er helt sentralt i sammenheng med frivillighet. Sosial kapital forstås ulikt og jeg vil ta for meg Robert Putnam og Pierre Bourdieus forståelser av begrepet. Videre blir Bourdieus begreper om habitus, felt, kapital og doxa blir presentert. Becks individualisering blir presentert i sammenheng med Hustinx og Lammertyns begreper om refleksiv og kollektiv frivillighet. Til slutt tar jeg for meg den dominerende forskningstradisjonen på motiver for frivillighet i form av spørreskjemaet VFI. Hele prosjektet er basert på en abduktiv tilnærming. Dette betyr at egne forkunnskaper spilte inn i forkant av datainnsamlingen, men det er empirien som viser vei i analysen. Derfor er teorikapittelet bredt i omfang av teoretiske perspektiver, som alle bidrar med å kaste lys over ulike sider av datamaterialet. Begrunnelsen for den metodiske fremgangsmåten og forskningsprosessen vil jeg gå nærmere igjennom i kapittel 3. Analysen kommer i kapittel 4 og diskuterer de empiriske funnene i lys av teorien. Kapittel 5 og oppgavens siste kapittel sammenfatter funnene og ser på veien videre.

1.2 Studentfrivillighetens historie og formål

Jeg vil først ta for meg en kort innføring i studentfrivillighetens historie, som danner et grunnlag for analysen. Norges studentidrettsforbund (NSI) er et særforbund under Norges Idrettsforbund og i aldersgruppen 18-30 år, er det kun fotballforbundet som har flere medlemmer (Studentidrett, 2022). Tall fra 2020 viser at det finnes 40 000 aktive studenter tilknyttet forbundet (Idrettsforbund, 2020). Forbundet ble stiftet i 1913 og har siden da vært det foretrukne alternativet for idrett og friluftsliv for studenter over hele landet. Det er spesielt en ting som skiller NSI fra de andre forbundene: Klubbene er organisert av, for og med studenter (Studentidrett, 2022). I perioden 2014-2020 var det hos NSI den klart største økningen i deltagelse blant unge voksne, med en vekst på 13 000 medlemskap (Idrettsforbund, 2020). Organiseringen av alle klubbene under NSI følger NIFs retningslinjer.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitets idrettsforening (NTNUI) er den største av klubbene tilknyttet NSI. Da NTNUI ble stiftet i 1910 var formålet- *«å få så mange studenter som mulig i fysisk aktivitet og fremme kameratslig samvær»* (NTNUI, 2022). Klubben ble stiftet i 1910 (NTNUI, 2022), samme år som NTH. NTNUI har tilbud om flere idretter enn NIF har forbund. Dette gjenspeiles i et enormt spenn av idretter; fra kampsport, til karate og kite. Alt av aktivitet driftes utelukkende av studenter, som arbeider på frivillig basis. Med mer

enn 60 forskjellige idretter, står NTNUI for et unikt idrettstilbud for byens studenter. Hver av idrettene, vanligvis omtalt som gruppene, består av et eget styre, med fra tre til tretten medlemmer (NTNUI, 2022). Studentfrivilligheten er med andre ord – omfattende, og med et aktivitetstilbud som svært mange studenter drar god nytte av. Frem til nå har jeg kartlagt for hva studentfrivilligheten ønsker å være. Videre vil jeg ta for meg tidligere forskning på frivillighet, for å forstå mer av bakgrunnen for det frivillighetsmaskineriet studentidretten er.

1.3 Frivillighetens utvikling – en kort historisk innføring

Med bakgrunn i frivillighetens rolle i samfunnet, er det lite overraskende at den har fått stor oppmerksomhet i forskningslitteraturen. Innenfor idretten har dessuten frivilligheten en særskilt posisjon. Fra 1960-tallet vokste deltagelsen i den organiserte idretten voldsomt i og med veksten i barne- og ungdomsidrett, og trakk slik til seg en stor andel av det frivillige arbeidet (Meld. St. 10, 2018). Jeg vil i det følgende redegjøre for de viktigste tendensene og de sentrale funnene innenfor forskningslitteraturen, ettersom disse danner utgangspunktet for mine forskningsspørsmål. Frivillighet er et samfunnsfenomen som har vært forsket på innenfor ulike fagdisipliner. Jeg vil først gå gjennom frivillighetens historiske utvikling og deretter gjøre rede for hvilken plass frivilligheten har i samfunnet i dag.

For å forstå frivillighetens rolle i sosiologien, må man helt tilbake til selve grunnleggeren av den moderne sosiologien, Auguste Comte. Et av de viktigste spørsmålene han stilte, og som mange har prøvd å løse etter han, er bakgrunnen for altruistisk oppførsel. Altruisme kan defineres som det å gjøre noe kun for andre, uten egeninteresse eller for å tjene noe på det selv (Gane, 2006; Musick & Wilson, 2007). Diskusjonen rundt om ekte altruisme finnes, blir ofte satt i sammenheng med frivillighet, ettersom frivilligheten for mange er det fremste uttrykket for altruistisk handling. Fra midten av 1800-tallet var dette utgangspunktet for å forstå frivillighet, men med utviklingen av samfunnet har altruisme som forklaring på frivillighet mistet fotfeste. Individualisering, som vanligvis forbindes med altruismens motstykke, egoisme, trekkes i forskningen fram som en helt sentral tendens i vår tids samfunn. Lenge var frivillighetens verdi for samfunnet oversett og holdningen var blant mange at – hadde det vært en jobb av verdi, ville noen blitt betalt for å gjøre den (Musick & Wilson, 2007). Denne forståelsen har vært rådende og tilhengerne blant de som ser på frivillighet som en fritidsaktivitet, *leisure* (Stebbins, 2001), var lenge mange. I takt med at anerkjennelsen for jobben frivillige gjør har tatt seg betydelig opp, har også interessen for forskningsfeltet fått økt oppmerksomhet.

Det er flere årsaker til at interessen for feltet har tatt seg opp. Den første årsaken finner vi i USA og Storbritannia og endringene i synet myndighetene har hatt på frivilligheten. Den politiske venstresiden så frivilligheten som et middel for desentralisering av makten, styrking av grasrota og økt selvbestemmelse hos de svakeste i samfunnet. For høyresiden førte 70-tallets økonomiske krise til at de så behovet for frivillighet som arbeidskraft. Margaret Thatcher gikk så langt som å si at frivilligheten var «*the true heart of the social welfare provision*» (Musick & Wilson, 2007, s. 4). Med andre ord ble frivilligheten et alternativ til velferdsstaten. En annen årsak til frivillighetens økte status, finner vi i individualiseringen av samfunnet. Frivilligheten fungerer som en arena for å uttrykke personlig identitet og politikk. Medlemskap og tilhørighet til bestemte organisasjoner, er et uttrykk for identitet, slik som Skeiv Ungdom. Denne typen grupper har altså fått et kraftig oppsving, fordi behovet for å uttrykke egen identitet har blitt sterkere i samfunnet. En tredje årsak til interessen finner vi i bekymringen for endringer i sivilsamfunnet, kanskje best uttrykt i Putnams *Bowling alone* (2000). Putnam beskriver hvordan den sosiale kapitalen i samfunnet svekkes, fordi folk har mindre tillit til hverandre enn tidligere. Illustrert gjennom den ensomme bowleren, viser Putnam hvordan dette på sikt kan svekke demokratiet. Frivilligheten støtter demokratiet indirekte, ved å styrke samfunnets sosiale kapital. En siste årsak til den økte interessen finner vi i de ideelle organisasjonenes økte profesjonalisering (Musick & Wilson, 2007).

1.4 Tidligere forskning på motiver for frivillighet

Etter en kort historisk innføring i frivillighetens rolle i samfunnet og hvordan forskningsfeltet fikk økt oppmerksomhet, er det interessant å se hvilken retning forskningen tok. Det fremste formålet ved forskningen var å beholde de frivillige i organisasjonene og å identifisere hvem de frivillige var, slikt at det ble enklere å rekruttere nye frivillige, fordi man visste hvilken type personer som vanligvis var engasjerte. I tillegg har mye av forskningen sett på veien inn: Hvordan frivillige kommer i kontakt med organisasjonen. Hovedfunnene peker i en klar retning, og mange tidligere studier sier det samme. De frivillige er personer med høy kapital, vanligvis målt med utdanningsnivå, type yrke og inntekt og dessuten er de personer med stort sosialt nettverk (Musick & Wilson, 2007; Smith, 1994; Verba, Schlozman & Brady, 1995; Wollebæk & Sivesind, 2010). Dette er ikke spesielt overraskende funn, og det interessante er i hovedsak hvorfor personer med høy sosial kapital deltar mer enn andre. Den nyeste forskningen har kommet frem til tre hovedområder: Ulike kostnads- og nyttevurderinger, ulikheter i rekruttering og ulik motivasjon (Wollebæk & Sivesind, 2010).

En alternativ fremstilling finner vi for eksempel i at høyt utdannede har et spesielt sett med kunnskaper, som gjør arbeidet i frivillige organisasjoner enklere for dem. De blir dermed mer attraktive og trives samtidig bedre med arbeidsoppgavene (Gesthuizen & Scheepers, 2012). Det meste av forskningen baserer seg på Mark Granovetters *Getting a job* (1974) og *The strength of weak ties* (1973), som begge tar utgangspunkt i betalt arbeid, men som likevel er relevant også innenfor frivillig arbeid. De viktigste funnene viser hvordan svake sosiale bånd, for eksempel mellom tidligere kollegaer, fjerne slektninger eller venners venner, er vel så viktig som sterke bånd, når det kommer til å få seg en jobb. Disse svake båndene fungerer som bruer mellom mennesker som ellers ikke ville hatt en relasjon til hverandre og er dermed den eneste veien mellom to nettverk. Granovetters forskning har derfor stor overføringsverdi til frivilligheten og når det kommer til veier inn i frivilligheten, baserer det meste av forskningen seg på verdien av svake bånd.

Frivillighet er med andre ord et godt kartlagt område. Men litteraturen etterspør flere kvalitative studier av motiver bak den frivillige innsatsen (Handy et al., 2010; Wollebæk et al., 2015). Når det kommer til studentfrivilligheten spesifikt, er det spesielt én utfordring. Studentidretten er organisert ulikt. I en internasjonal kontekst er det universitetene som står bak organiseringen og driften av idretten. Derimot har man i Norge syv fulltidsansatte i NSI, mens klubbene kun baserer seg på frivillighet (Studentidrett, 2022). Dette gjør at premissene for forskningen er ulike og derfor svekkes overføringsverdien av forskningen som er gjort internasjonalt. I en norsk kontekst er forskningsbidraget mangelfullt. Derfor håper jeg at min masteroppgave kan være et lite bidrag til en bedre forståelse av motivene for frivillig deltagelse.

1.5 Problemstilling og forskningsspørsmål

Det overordnede er bakgrunnen for valget av følgende problemstilling:

Hvordan begrunner frivillige sin deltagelse i studentidretten?

I tillegg ønsker jeg å undersøke hvordan Bourdieus begrepsapparat og begrepene om refleksiv og kollektiv frivillighet, kan kaste lys over virksomheten til og motivene hos frivillige i studentidretten. Derfor har jeg utarbeidet to underproblemstillinger. Den første vil bruke Bourdieus omfattende, men på samme tid – generelle, sosiologi for å bedre forstå motivene for deltagelse.

1) På hvilken måte kan Bourdieus begrepsapparat brukes for å forstå motivene for deltagelse?

Den andre underproblemstillingen ønsker å forstå studentfrivilligheten i spennet mellom kollektiv og refleksiv frivillighet. Dette er ytterpunktene på skalaen beskrevet av Hustinx og Lammertyn (2003). Skalaen ser på typer av frivillige og i et sosiologisk perspektiv er det den dominerende, fordi frivillighet forstås både gjennom motiver hos individet, men også hvordan samfunnet påvirker individet. Dette er bakgrunnen for den andre underproblemstillingen:

2) På hvilke måter gjør begrepene om kollektiv og refleksiv frivillighet seg gjeldende i studentfrivilligheten?

2.0 Teoretisk bakteppe

Min studie baserer seg på en abduktiv tilnærming (Johannessen, 2022; Tavory & Timmermans, 2014; Tjora, 2017), hvor jeg startet med innhenting av empiri, på samme tid spilte mine forhåndskunnskaper om teori og perspektiver inn i forkant av datainnsamlingen. Styrken til den abduktive analysen ligger i at den tilbyr detaljerte føringer for hvordan teori og empiri kan forsterke hverandre gjensidig (Johannessen, 2022). Metoden gir oss fordelen av å bruke og utforske overraskende funn og knytte dem opp mot teori (Tavory & Timmermans, 2014). Med andre ord åpner den abduktive metoden opp for å hente inn teori underveis i analysearbeidet og dette har jeg gjort for bedre å forstå frivillighetsfenomenet i studentidretten. Men det var i løpet av analysearbeidet, at jeg så hvilke teorier som var relevante for mine empiriske funn.

Teorikapittelet tar først kort for seg Putnam og hans forståelse av sosial kapital, fordi han er helt sentral for frivillighetsforskningen. Oppgavens sosiologiske forankring finner vi hos Bourdieu og hans begrepsapparat blir presentert. Videre blir Beck og individualiseringen av samfunnet presentert. Til slutt vil jeg ta for meg spesifikke sosiologiske teorier på frivilligheten, først og fremst Hustinx og Lammertyns skala mellom reflektiv og kollektiv frivillighet.

2.1 Sosiologiske perspektiver

Robert Putnam om sosial kapital

Innenfor frivillighetsforskningen er det et sosiologisk perspektiv som dominerer, Putnams forståelse av sosial kapital som et trekk ved et samfunn. Putnam legger vekt på hvordan nivået av sosial kapital gjenspeiles i tilliten mellom folk. Sosial kapital betegnes som et trekk ved et nettverk eller et samfunn. Det forteller oss mye om solidaritet og relasjoner mellom borgerne. (Putnam, 2000; Putnam, Leonardi & Nanetti, 1993; Selle & Wollebæk, 2005; Segard & Wollebæk, 2011). I korte trekk kan den sosiale kapitalen deles i tre komponenter: moralske normer og regler, sosiale verdier (slik som tillit) og sosiale nettverk (spesielt frivillige organisasjoner) (Siisiainen, 2003).

Kritikken mot Putnam er rettet mot at han overdriver organisasjonens rolle og at kausalitetsforholdet kanskje er motsatt. At det i hovedsak er mennesker med store nettverk, tillit og sivil engasjement som søker seg til frivillige organisasjoner, heller enn at disse egenskapene utvikles som en direkte følge av tilhørighet til en organisasjon (Stolle, 2001).

Bourdieu's begrepsapparat

For å forstå mer av bakgrunnen for den frivillige innsatsen i studentidretten, har jeg valt å bruke et teoretisk rammeverk for å forklare fenomenet ut ifra en helhetlig forståelse. Pierre Bourdieus sosiologi ønsker nettopp dette, der hans teori kan tilskrives å være altomfattende, ettersom den tar for seg svært mange av deler av samfunnet. Likevel fungerer teoriene godt for å forklare spesifikke fenomener, og av den grunn passer rammeverket for å forklare nettopp studentfrivilligheten.

Bourdieu's teorier spenner over et vidt felt og inneholder en rekke begreper. I løpet av datainnsamlingen og analysearbeidet, viste datamaterialet mitt hvilke begreper som er relevante for bedre å forstå motivene for frivillig innsats. Det er i hovedsak kapital, habitus, doxa og felt som blir diskutert. Begrepene og sammenhengen mellom dem vil det i det følgende bli redegjort for. For Bourdieu er forståelsen av kapital og dens former avgjørende for å forstå den sosiale verden, han uttrykker det slik: «*Det er faktisk umulig å redegjøre for strukturen og virkningene av den sosiale verden uten å reintrodusere kapitalen i alle dens former, og ikke bare den ene formen som anerkjennes av økonomisk teori*» (Bourdieu, 2006, s.6). Bourdieu skiller mellom tre former for kapital. Den første er den økonomiske, som er den enkleste å forstå, fordi den i hovedsak består av økonomiske midler og besittelse av eiendom. Videre er den sosiale kapitalen bygget opp gjennom et sosialt nettverk, basert på familie, venner og andre bekjenskaper. Til slutt har vi den kulturelle kapitalen, som kan romme alt fra vaner lært i oppveksten, til dedikasjon innenfor kunstfeltet. Kulturell kapital kombinerer medfødte egenskaper med prestisjen ved tilegnelse av nye ferdigheter (Bourdieu, 2006b). De ulike formene for kapital har en klar sammenheng og er avhengige av hverandre på varierende måter. For eksempel, mye kan kjøpes for penger, men ikke de tingene som gir høyest sosial og kulturell kapital, slik som en utdanningstittel eller et stort nettverk. På samme tid kan høy økonomisk og sosial kapital gjøre det lettere å tilegne seg en utdanningstittel. Høy kulturell kapital kan på sin side gjøre at man kjenner igjen andre med samme smak og preferanser som en selv, som igjen kan gi innpass i nye sosiale nettverk, og dette vil videre høyne den sosiale kapitalen. Økonomisk kapital kan også være et hjelpemiddel i denne sammenheng, men penger alene vil ikke være tilstrekkelig for å få innpass i visse sosiale og kulturelle felt. Det viktigste for å forklare Bourdieu og hans kapital, er å forstå hvordan han ser på kapitalen som individsentret; kapital er en egenskap ved hvert menneske. Poenget er at gjennom vår økonomiske, sosiale og kulturelle kapital, har mennesket en habitus som styrer handlinger og motiver.

I det følgende ønsker jeg å bruke Bourdieus begrep distinksjon og sette dette i sammenheng med hans forståelse av konseptet tid. Tid er for Bourdieu den fremste indikatoren på høy kulturell kapital, fordi tid er et fenomen alle er tvunget til å forholde seg til og alle mennesker ser verdien av. På dette viset danner det seg altså en kollektiv oppfatning, av at hva man bruker tiden sin på, utgjør en stor del av et individs personlighet (Bourdieu, 1984). I sammenheng med dette, bruker også Bourdieu begrepet om smak, som er den frambringende formelen som ligger til grunn for livsstilen (Bourdieu, 2006a). Det siste begrepet jeg ønsker å ta for meg, fra Bourdieus forfatterskap, er habitus. Habitus defineres som de inkorporerte praksiser og nødvendigheter, og gjenspeiles i individets væremåte. Habitus er en del av individets selvfølgelige praksiser og utgjør det man omtaler som personlighet (Bourdieu, 1977, 2006a). For eksempel har studentenes habitus betydning for hva som er motivasjonen for å drive med frivillig arbeid i idretten (Tollåli, 2019).

Et annet sentralt begrep hos Bourdieu, er det sosiale rommet. Det sosiale rommet er konstruert av de sosiale *aktørenes* samarbeid og konflikt, som hele tiden kjemper om å fordele de ulike formene for kapital (Bourdieu, 2006b). Innenfor feltet har aktørene en grunnleggende tro på og forståelse for hva som står på spill og at det er verdt å kjempe for. Alle som har denne samme forståelsen, har tilhørigheten til et spesifikt felt og feltets særegenheter defineres gjennom *doxa*. Doxa er grunnleggende og åpenbare regler og føringer, som alle på feltet aksepterer. For gjennom å akseptere et felts doxa, forhindrer man at det stilles spørsmål ved feltets prinsipper, noe som ville truet selve feltets eksistens (Bourdieu, 1977; Bourdieu & Wacquant, 1996). Det er viktig for de ulike gruppene å skille seg fra hverandre og den fremste måten å gjøre dette på er hvordan aktørene bruker sin tid. Gjennom bruk av tid kan man uttrykke kvaliteter som forutsetter at man viser disiplin og tålmodighet for å erverve seg spesielle egenskaper. For den herskende klasse er det av stor betydning å kunne skille seg fra de øvrige. Hvis det ikke blir noe skille mellom disse gruppene, vil det heller ikke gi status å tilhøre den dominerende klassen (Bourdieu, 1984).

2.2 Individualiseringen av samfunnet

I sosiolog Becks samtidsdiagnose, trekker han frem individualiseringen av samfunnet som en av sine to viktigste teorier. Den andre omhandler risikosamfunnet, men videre vil individualiseringsteorien bli gjennomgått. Teorien bygger på at endringene og overgangen fra industrisamfunnets struktur, førte med seg store endringer for det enkelte samfunnsmedlems livsløp og identitet (Aakvaag, 2008). Overordnet deler Beck (2002) individualiseringen i tre ulike endringer, som alle har stor påvirkning på individet. Den første er globalisering, som

handler om at landegrenser viskes ut og at sosiale forhold flyter ukritisk over landegrensene, slik som miljøutfordringer, internett og menneskehandel. Den andre endringen er oppløsningen av klassesamfunnet, som innebærer økt sosial mobilitet og en voldsom velstandsvekst for de fleste. Arbeid har generelt blitt mindre viktig i folks liv, fordi tekniske hjelpemidler og automatisering av arbeidsprosesser har fått en fremtredende rolle. På bakgrunn av dette mister arbeid og klasseposisjon sin betydning, og blir ikke like viktige faktorer for menneskets identitet. Den tredje store endringen er at industrisamfunnets kjernefamilie, erstattes med nye kjønnsrollemønstre, og hvor spesielt kvinnens stilling blir styrket. Disse tre endringene har stor påvirkning på det enkelte samfunnsmedlem, fra det stabile, standardiserte og regulerte industrisamfunnet og til et samfunn hvor rammene er mer utflytende og hvor uforutsigbarheten er stor. Nasjon, sosial klasse og kjønn er ikke lenger like viktige faktorer for å skape identitet, og resultatet av dette er individualisering. Fraværet av det som tidligere ble sett på som viktige identitetsmarkører, har ført til at den enkelte har mye større ansvar for selv å skape seg en identitet. For Beck er det viktig at det ikke er slik at individet plutselig har fått det for seg at det skal velge selv, men det er de strukturelle endringene som fører til at individet er satt i en situasjon hvor det er tvunget til å måtte skape seg en egen identitet, og nettopp i dette valget ligger det enorme muligheter, så vel som uendelige fallgruver (Aakvaag, 2008). For frivilligheten betyr individualisering endring i deltagelsens formål og i tilknytningsformer. Formålene de frivillige velger å bruke tid på, er mer individuelle og i større grad enn tidligere, koblet til egen livssituasjon og egne interesser. Tilhørigheten til enkeltorganisasjoner svekkes, fordi folk er mer opptatt av aktiviteten i seg selv og det som kalles en instrumentell tilnærming til frivillighet (Wollebæk et al., 2015).

En alternativ forståelse av hva som kjennetegner det moderne samfunn, finner vi i Bourdieus modernitetsteori. I motsetning til Beck, skrev aldri Bourdieu ned denne teorien, men gjennom et tallrikt forfatterskap, har hans tilhengere samlet tankene hans om den nye moderniteten. En av dem er Gunnar Aakvaag (2008) og jeg vil bruke hans forståelse av Bourdieus modernitetsteori. Modernitet kjennetegnes ved at det har vokst frem en rekke selvstendige *felt*, et slikt felt kan være det politiske felt eller det kunstneriske felt. Det som kjennetegner et felt er at de er sine egne univers, innenfor det Bourdieu kaller det sosiale rommet, definert og avgrenset gjennom sitt eget system av spilleregler for makt og anerkjennelse (Bourdieu & Wacquant, 1996). Hvert felt har sine egne spilleregler og deltagerne spiller om feltets *kapital*. Det finnes en begrenset mengde kapital, derfor blir det kamp om feltets kapital, hvor skillet mellom dem som har mye og lite, betegnes som de dominerende og de dominerte (Bourdieu,

1977; Høstaker, 2006). Innenfor hvert felt er det hele tiden en konstant kamp for å tilegne seg mest mulig av feltets kapital. Bourdieu skiller mellom to ulike typer felt: Økonomisk-administrative og symbolske felt. Innenfor de økonomisk-administrative feltene er penger og makt legitime motiver for handling, mens de symbolske feltene kun består for sin egenverdi. Innenfor de symbolske feltene, taper aktørene kapital hvis handlingene begrunnes i økonomiske motiver. Sagt med andre ord, de symbolske feltene eksisterer kun for sin egenverdi.

2.3 Perspektiver på frivillighet

Den teoretiske forankringen på frivillighetsfeltet baserer seg på Hustinx og Lammertyns (2003) todeling av frivillige, mellom refleksiv frivillighet og kollektiv frivillighet som hvert sitt ytterpunkt på en skala over typer av frivillige. Innenfor sosiologien er det denne forståelsen som er den dominerende, fordi den får frem den historiske utviklingen, men kan også brukes for å forstå både motiver hos individet, samtidig som den legger vekt på samfunnsutviklingen og faktorer rundt individet.

Kollektiv frivillighet

På den ene siden av skalaen finner vi kollektiv frivillighet, som er den tradisjonelle frivilligheten, og som kjennetegnes av en sterk gruppetilhørighet og et fellesskap i organisasjonen, men hvor aktivitetens innhold kommer i andre rekke. Enkeltmenneskets verdier og interesser er mindre viktige enn organisasjonen som helhet, fordi fellesskap skapes gjennom en kollektiv tro på felles verdier. Motivasjonsfaktorene i kollektiv frivillighet er gjerne knyttet til religion eller ideologi, og dette danner bakgrunnen for et felles verdisyn. Et innlysende eksempel vil være et kirkesamfunn, hvor medlemmene jobber for å drifte kirka, uavhengig av personlig interesse og utbytte. Men også arbeid i en fotballklubb kan falle innenfor kollektiv frivillighet. Et annet kjennetegn er at de frivillige ofte blir værende i flere år i den samme organisasjonen, og i de mest ekstreme tilfellene kan man snakke om å overta eller «arve» medlemskap fra generasjon til generasjon. Plikt er et annet sentralt kjennetegn, hvor plikt beskrives som den fremste motivasjonsfaktoren (Hustinx & Lammertyn, 2003; Wollebæk et al., 2015) Kort oppsummert, de kollektive frivillige er mest opptatt av gruppen og hva som er viktig for organisasjonen og viser dette gjennom sterk lojalitet til fellesskapet.

Refleksiv frivillighet

På det andre siden av skalaen finner vi refleksiv frivillighet, som må sies å være motstykket til kollektiv frivillighet. Refleksiv frivillighet er den individsentrerte og nye frivilligheten, som

antas å være i stadig vekst. Det er individet som står i sentrum, og valg av aktivitet baserer seg på at individet vil realisere seg selv. Likevel betyr ikke dette at reflekssive frivillige kun bruker frivilligheten for å gagne seg selv, selvrealisering trenger ikke bare å innebære egoistiske mål. Samtidig er korte engasjementer og valgfrihet til å slutte når som helst, viktig for de reflekssive frivillige. Det frivillige engasjementet kan være periodevis og innholdet i aktiviteten er det som avgjør interessen. Motivasjonen for reflekssiv frivillighet beskrives som at de frivillige bruker frivilligheten til å håndtere sine egne problemer, men også som en mulighet for selvrealisering eller for en hjelp til at individet kan komme dit det vil. For mange er CV-en viktig, og reflekssive frivillige velger seg verv, dugnader og aktiviteter som vil ta seg bra ut for en arbeidsgiver. Men det kan også være mer langvarige verv, slik som et styreverv i en organisasjon, men hvor formålet er en viktig erfaring til CV-en. Kort sagt, reflekssiv frivillighet handler om valgfrihet og fleksibilitet og et ønske om ikke å bli bundet til en organisasjon eller en aktivitet (Hustinx & Lammertyn, 2000, 2003).

Reflekssiv og kollektiv frivillighet som ytterpunkter

Hustinx og Lammertyn ønsker med begrepene reflekssiv og kollektiv frivillighet å definere ytterpunktene på en skala, og at de fleste frivillige befinner seg et sted på denne skalaen. Likevel har det i mye av forskningslitteraturen blitt betegnet som en todeling (Wollebæk & Sivesind, 2010), men målet med begrepene er å definere skalaen og bruke dem for å fortelle om den historiske utviklingen vi ser hos frivillige. Begge typer frivillighet har eksistert hele tiden, men med individualiseringen av samfunnet, ser man en tydelig økning i reflekssiv frivillighet. Det er også en grunnleggende antagelse at de med mest reflekssive holdninger til frivillighet og de mest individualiserte deltagerne, er yngre i alder og har høyere utdanningsnivå (Hustinx & Lammertyn, 2003). Her er altså likhetene mange, til studenter som gruppe og derfor er spekteret til Hustinx og Lammertyn relevant for oppgaven.

2.4 Motiver for frivillighet

Den dominerende forskningstradisjonen på feltet baserer seg på spørreskjemaverktøyet *Volunteer Functions Inventory*, VFI (Wollebæk et al., 2015). Spørreskjemaet består av 30 spørsmål, med mål om å kartlegge motivasjonen bak frivillig innsats. Gjennom en funksjonalistisk tilnærming til frivillighet, ønsker de seks motivene å forklare hvilke funksjoner frivillig arbeid fyller hos individet (Chacón, Gutiérrez, Sauto, Vecina & Pérez, 2017). De 30 spørsmålene utgjør til sammen 6 ulike funksjonelle motiver eller faktorer:

- 1) Sosiale motiver – en måte for å utvikle og styrke sosiale bånd.

- 2) Arbeidsmarkedsbegrunnelser – en måte å forbedre karrieren eller CV-en.
- 3) Læringsmotiver – for å opparbeide seg kunnskap og ferdigheter.
- 4) Verdibegrunnelser – for å handle i tråd med personlige verdier, ofte religiøse eller andre humanitære verdier.
- 5) Selvaktelsesgrunner – en måte for å utvikle seg selv og styrke selvtilliten, motivert av å gi mening til hverdagen.
- 6) Beskyttende faktorer – motivasjonen er orientert for å beskytte egoet eller å rømme fra problemer.

Frivilligheten er et svært komplekst område, og et hvert fagområde og enhver forskningstradisjon vektlegger ulike perspektiver og forklaringer. I oversiktsverket *Volunteers: a social profil* (2007), har frivillighetsforskerne Musick og Wilson samlet de dominerende forklaringene og den viktigste forskningen i en bok. Hovedtyngden av forskningen er gjort enten innenfor psykologien, hvor motivasjonen bak deltagelse blir forklart gjennom ulike subjektive disposisjoner, slik som holdninger, identitetsprosjekter og kostnad/nyttevurderinger. Selv om det er bred enighet om at psykologiske forklaringer kan forklare mye av motivene for frivillig innsats, vil man innenfor den sosiologiske tradisjonen argumentere for at menneskelig motivasjon og handling også er bestemt av mer objektivt observerbare individuelle karakteristikk. Som jeg allerede har vært inne på, tidligere studier viser at de frivillige ofte er personer med høy sosioøkonomisk status, høyt utdanningsnivå og store nettverk. Dette er lite overraskende funn, men det interessante er heller *hvorfor* de gjør dette.

Disse seks motivene er ikke direkte knyttet til Hustinx og Lammertyns skala, men jeg ønsker i det følgende å sette dem i sammenheng. Holmes (2014) viser til at frivillige som utøver episodisk innsats, et av de fremste kjennetegnene på refleksiv frivillighet, vanligvis vekta verdimotiver. Mens frivillige som bidro med mer regelmessig innsats, trakk frem sosiale motiver og selvaktelsesgrunner, og disse blir dermed knyttet mot kollektiv frivillighet. Det kan i utgangspunktet fremstå overraskende at episodisk frivillige er motivert av verdimotiver, men de studiene som ser på denne sammenhengen argumenterer for at denne typen frivillige søker korte engasjementer, fordi de er så målrettet i saken som opptok dem. Et viktig poeng er også at episodisk innsats, ikke betyr at man er mindre engasjert, fordi det viser seg at det ikke er noen forskjeller når det kommer til engasjement i organisasjonen (Handy, Brodeur & Cnaan, 2006; Haski-Leventhal et al., 2008). Motivene bak den frivillige innsatsen er viktig for oppgavens senere kapitler. Hvordan de frivillige selv begrunner sine motiver for deltagelse, er

helt sentralt for den videre oppgaven. Derfor har jeg i det foregående redegjort både for VFI og Hustinx og Lammertyns skala.

2.5 Oppsummering av teoretiske valg

Til slutt ønsker jeg å oppsummere de sosiologiske perspektivene og begrunne hvorfor jeg har valgt nettopp disse perspektivene for å forstå frivillighetsfenomenet. Både det internasjonale oversiktsverket til Music og Wilson (2008) og Wollebæks *Betingelser for frivillig innsats* (2015) ønsker å presentere alle teorier og perspektiver som sammen kan forklare frivillig innsats. Men en fremstilling som er så omfattende kan på samme tid miste mye av sin treffsikkerhet. Dette er mye av bakgrunnen for at jeg har inkludert Bourdieus begrepsapparat, for å utforske hvordan et sosiologisk perspektiv kan tilføre en økt forståelse av frivillighetsfenomenet. Bourdieu er kritisk til «ren» teori, det strider imot intensjonen til Bourdieu å legge frem teorien løsrevet fra de empiriske studiene (Aakvaag, 2008, s. 148). Dette er også bakgrunnen for at Bourdieu aldri har skrevet ned noen helhetlig modernitetsteori. Derfor har jeg valgt å inkludere Beck og hans individualisering, for å supplere for de mangler jeg mener det er ved Bourdieus teorier. Ved bruk av Beck får man også en forståelse for den historiske utviklingen i samfunnet. Teoriene til Hustinx og Lammertyn er inkludert for å bruke et sosiologisk perspektiv som er utarbeidet for å forklare frivillig innsats og kan med det også sies å være mer empirinært, som igjen er i tråd med Bourdieus ønsker for sin sosiologi.

3.0 Forskningsprosessen

Innenfor sosiologien finnes det flere ulike perspektiver for å forstå fenomenene vi omgås i dagliglivet og hvordan man kan utvikle kunnskap for å forstå disse fenomenene bedre. Et slikt perspektiv er det sosialkonstruktivistiske og et eksempel på et fenomen er deltagelse i studentfrivilligheten. For å undersøke dette har jeg gjennomført 13 fokuserte intervju.

Det sosialkonstruktivistiske vitenskapssynet ønsker å forklare hvordan verden oppfattes og forstås for enkeltmennesket. Virkeligheten er sosialt konstruert gjennom erfaringer og interaksjon med andre og det mest karakteristiske for dette synet er at forskjellige mennesker kan ha fullstendig ulik oppfatning av et fenomen, som på utsiden fremstår like (Creswell & Creswell, 2018; Tjora, 2021). Dette er bakgrunnen for hvorfor intervju ofte er en foretrukken metode. Intervjuet kan brukes for å komme i dybden på fenomenet frivillighet og på samme tid få de frivilliges opplevelse av fenomenet. Forskers oppgave blir dermed å få informantene til å belyse de aspektene hun ser på som sentrale for sin undersøkelse.

Dybdeintervju blir sett på som gullstandarden innenfor kvalitativ metode (Silverman, 2017) og «*det har nærmest blitt en implisitt forventning at intervjuene varer en time eller mer*» (Tjora, 2017, s. 126). Gjennom oppgaveskriving høsten 2021 fikk jeg mulighet til å utfordre denne oppfatningen og fikk øynene opp for dybdeintervjuets lillebror; det fokuserte intervjuet. Det fokuserte intervjuet egner seg når man har avgrenset tematikken i forkant, slik at man kan ha en mer strukturert intervjuguide, som igjen fører til at lengden på intervjuet blir kortet ned. Dette gir fordeler: Det er mindre tidkrevende både for informant og forsker, som gjør at man kan gjennomføre flere intervjuer. Temaet var allerede avgrenset på forhånd, jeg ville sette søkelys på hvorfor frivillige ønsket å arbeide frivillig i studentidretten. Valget av informanter avgrenset også omfanget, jeg ønsket å bruke de informantene jeg antok sto for et stort timeantall innenfor de ulike idrettene i NTNUI. Med bakgrunn i dette opplevde jeg at det fokuserte intervjuet egnet seg godt for å belyse mine forskningsspørsmål.

Motiver for frivillig deltagelse er godt kartlagt ved bruk av kvantitativ tilnærming og spørreskjema, som vil si at det finnes mye forskning på *hvilke* motiver som er sentrale. Derimot finnes det lite forskning på *hvorfor* de frivillige bruker så mye av fritiden sin og hvordan de selv forstår disse motivene. Derfor etterspør litteraturen hva som ligger bak de ulike motivene spørreskjemaene baserer seg på, og hvordan disse motivene kan fungere sammen i mer komplekse motiver enn det den kvantitative metoden får frem (Chacón, Pérez, Flores & Vecina, 2010). Med bakgrunn i dette, lot jeg meg inspirere av Finn Tschudis (1996)

artikkel: *Om nødvendigheten av syntese mellom kvantitative og kvalitative metoder*. Jeg tok utgangspunkt i et kvantitativt spørreskjema og gjorde om spørsmålene til en kvalitativ karakter. Dette er en uvanlig fremgangsmåte, men styrken ved metoden finner vi i metodetranguleringen (Holter & Kalleberg, 1996). Det fremste forsvaret finner vi i en av få kvalitative studier på motiver for frivillig deltagelse, som viser at det kun kom frem to motiver, når man brukte åpne spørsmål (Chacón et al., 2010).

Som nevnt tidligere, er prosjektet inspirert av en abduktiv tilnærming, slik Tavory og Timmermanns (2014) presenterer metoden. Metoden står frem mellom den induktive metoden på den ene siden og den deduktive på den andre. Det er en ambisiøs metode, som ønsker å være et alternativ for å produsere empirisk basert teori. Den abduktive tilnærmingen legger vekt på at teorikunnskap og egne perspektiver spiller inn i forkant av datainnsamlingen. Bourdieus sosiologi er svært empirinær ("Bourdieu : a critical reader," 1999), og derfor egner hans teorier seg godt for å belyse empiriske funn. Men der den deduktive metoden er kritisert for å tvinge dataene inn i forhåndsbestemte teoretiske perspektiver (Johannessen, 2022), er det dataen som viser vei i den abduktive metoden. I løpet av datainnsamlingen og analysearbeidet, lot jeg empirien bestemme hvilke av Bourdieus teorier som ville være relevante, for bedre å forstå motivene bak frivillig innsats.

3.1 Fokuserte intervju

Det teoretiske grunnlaget til det fokuserte intervjuet stammer fra en artikkel fra 1946 (Merton & Kendall, 1946), mens Tjora har modernisert og anvendt begrepet i mye av sin forskning (Henriksen & Tjora, 2018; Iversen, Landmark & Tjora, 2015; Tjora, 2011). Først vil jeg gå gjennom kjennetegnene på et fokusert intervju, før jeg diskuterer den videre forskningsprosessen.

I et fokusert intervju, velges informantene ut på bakgrunn av at de er involvert i en bestemt eller konkret situasjon. På tilsvarende grunnlag har jeg valgt ut mine informanter, som alle er tilknyttet verv i studentidrettslag. Det andre er at forskeren har god oversikt over fagfeltet, slik at det allerede finnes noen hypoteser som skal utforskes. På bakgrunn av dette har forskeren utviklet en intervjuguide, som ønsker å belyse informantens subjektive opplevelser av et fenomen (Merton & Kendall, 1946). Hvordan intervjuguiden er bygget opp og bakgrunnen for dette, vil jeg ta for meg i et senere underkapittel. Varigheten av det fokuserte intervjuet varierer i stor grad. Tjora viser til undersøkelser hvor intervjuene har hatt en lengde fra syv til 23 minutter (Tjora, 2021), på den andre siden kan dybdeintervju vare fra én til tre timer

(Tjora, 2017). Derfor finnes det ingen fasit på hva som er maksimal lengde, men flesteparten av intervjuene jeg gjennomførte varte i underkant av en halvtime, mens de lengste strakk seg opp mot 55 minutter. Jeg vil til slutt poengtere at mine intervjuer befinner seg i øvre del av skalaen, hva angår lengden på et fokusert intervju. Og intervjuene som strakk seg opp mot en time kan også betegnes som dybdeintervjuer, hva omhandler lengden. Derfor vil jeg si at lengden på intervjuene tilsier at vi befinner oss i grenselandet mellom fokuserte intervjuer og dybdeintervjuer, men jeg vil i det følgende argumentere for hvorfor jeg vil betegne intervjuene som fokuserte.

Utvalg og informanter

Hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjustudier er at man velger informanter som av ulike grunner kan uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet, noe som kalles et strategisk utvalg (Tjora, 2017). Jeg ønsket meg informanter med erfaring fra verv eller dugnadsinnsats i studentidrettslag, og valget om å bruke informanter fra NTNUI, baserte seg spesielt på geografiske fordeler. I tillegg til at NTNUI er det største av studentidrettslagene i Norge, slik at informantenes anonymitet var enklere å sikre. Først og fremst ønsket jeg informanter som hadde lagt ned en betydelig innsats i form av frivillig arbeid, gjerne i form av styrearbeid eller annen dugnadsinnsats. På bakgrunn av egen kjennskap til studentidretten, var disse personene ofte å finne i posisjoner i idrettens styrer. For å få en bred oppslutning og ulike perspektiver, ønsket jeg et utvalg fra flere idretter, med forskjellige arbeidsoppgaver og hvor begge kjønn var representert. Det siste kriteriet kan virke åpenbart, nemlig at informantene måtte være studenter. Studentidretten er et av forbundene under Norges Idrettsforbund som har likest representasjon mellom kjønnene (Fasting & Sand, 2009) og derfor ville jeg også ha en jevn kjønnsfordeling hos informantene.

Ettersom jeg ikke visste hvor vanskelig det var å få tak i informanter, tok jeg i første omgang kontakt med to idretter, den ene individuell og den andre en lagidrett. Jeg sendte e-post til medlemmene av styret i de aktuelle idrettene, og forklarte at jeg i førsteomgang ønsket å snakke med 2-3 informanter, og at det var ønskelig at begge kjønn var representert. Valget om 2-3 informanter per gruppe, baserte seg på at jeg så for meg at jeg etter dette ville oppleve en metning innenfor den gruppen. Etter å ha gjennomført de først intervjuene, opplevde jeg at dette stemte, da intervju nummer 3 innenfor samme gruppe, sjelden tilførte nye perspektiver. Slik fortsatte jeg, til jeg hadde 13 informanter, som til sammen representerte både breddeidretten og toppidretten, samtidig som de var deltagere i enten lagidrett, individuell idrett eller livsstilsidrett.

I hovedsak tok jeg kontakt per e-post, men det var enkelte informanter jeg ikke fant e-post til, og disse kontaktet jeg via sosiale medium. Underveis i prosessen brukte jeg snøballmetoden (Tjora, 2017), ved at jeg fikk en anbefaling fra en av informantene om to aktuelle og reflekterte kandidater. For å beskytte informantenes identitet, har jeg gitt dem pseudonymer. Jeg har også valgt å unnlate å fortelle hvilken idrett informantene tilhører, da dette kunne truet informantens anonymitet.

Tabell 1: oversikt over informanter

Jenter	Ada	Solveig	Vibeke	Ronja	Karen	Siri	Janne
Gutter	Martin	Karl	Magnus	Hans	Jonas	Kristian	

Alle informantene fikk et informasjonsskriv (vedlegg 1) i forkant, hvor de samtykket til deltagelse i prosjektet. Da jeg hadde intervjuet 13 informanter, avsluttet jeg datainnsamlingen, på bakgrunn av opplevelsen av metning (Holter & Kalleberg, 1996). De to siste intervjuene jeg gjennomførte, ga meg lite ny informasjon og de fleste aspektene var gjentatt ved flere anledninger.

Avslutningsvis ønsker jeg å rette kritikk mot utvalget mitt. Det er i utgangspunktet ganske spesielt at jeg fikk napp i alle gruppene jeg spurte (Tjora, 2021), og derfor vil jeg trekke frem at det er en spesiell type personer som ønsker å stille til intervju. I avslutningsfasen av intervjuene, spurte jeg om informantene hadde noe mer de ønsket å snakke om og Karls svar oppsummerer godt den opplevelsen jeg hadde av de fleste informantene: «*Nå har jeg vel snakket høl i huet på deg. Eh nei, altså, jeg kan snakke om det her i dagevis, det er jeg sikker på*». Frivillighet og idrett var to ting informantene elsket å snakke om, noe som kanskje ga et lite nyansert syn på motivene bak frivillig deltagelse. Det er ingen ny oppdagelse, at personer som ønsker å stille til intervju, gjør det for å snakke om en sak som opptar dem (Jacobsen, 2015). Derfor er det viktig å få frem at mitt utvalg består av noen av de mest engasjerte frivillige man kan finne i organisasjonen.

Intervjuguide

En tydelig og strukturert intervjuguide (vedlegg 2), er viktig for det fokuserte intervjuet. På samme tid ville jeg ikke ha den for lukket, da åpne spørsmål er intervjuets styrke. Jacobsen (2015) kaller dette en middels strukturingsgrad. Et annet kjennetegn ved det fokuserte intervjuet, er at det ikke tar opp spesielt sensitive tema (Tjora, 2021), dette gjør at man ofte kan gå rett på sak. Derfor hadde jeg en kort introduksjonsdel, med spørsmål jeg antok det ville

være enkelt for informantene å svare på. Intervjuguiden gjorde at jeg var sikker på å komme innom alle motivene bak frivillig innsats. En utfordring ved metoden, er den abduktive tilnærmingens mål å finne nye innfallsvinkler og perspektiver underveis i datainnsamlingen, som kan bli truet av det fokuserte intervjuets strenge avgrensning og struktur. Dette problemet ønsket jeg å løse ved tidlig i intervjuguiden å stille spørsmålet: «*Kan du prøve å fortelle om hva som gjør frivilligheten viktig for deg?*». Her hadde informantene selv muligheten til å legge frem egne motiver, mens jeg senere tok for meg alle motivene presentert i VFI. Dette gjorde også at jeg ikke var redd for at informantene skulle bli påvirket når jeg presenterte motivene senere i hoveddelen. Her er det likevel åpenbare svakheter ved metoden, da sannsynligheten økte for å få utslag på flere av motivene etter hvert som de ble presentert. Eksempelvis da jeg tok opp læringsbegrunnelser, kom de fleste informanter frem til noe de hadde lært. Dette fenomenet kalles i samfunnsvitenskapen for sosial ønskelighets bias (Nederhof, 1985) og innebærer at informanter ofte svarer det de opplever som sosialt ønskelig. Altruistiske motiver oppleves vanligvis som mer sosialt ønskelige enn det egoistiske blir, og satt i sammenheng med frivillighet er det åpenbart at det er et felt hvor det er vanskelig at respondentene ikke svarer det sosialt ønskelige (Handy et al., 2010). På samme tid avkreftet nesten alle at arbeidsmarkedsbegrunnelser ikke var gjeldende for dem, noe som er et forsvar mot kritikken. Spørsmålene var forsøkt formulert på en slik måte at de ikke skulle være ladet den ene eller andre veien (Tjora, 2017). Et siste forsvar mot kritikken, er at jeg aldri leste opp de underoverskriftene jeg hadde laget meg i intervjuguiden, slik som selvaktelsesgrunner. Dette var kun overskrifter for meg selv, slik at jeg hadde en klarere struktur på intervjuguiden, som også er i tråd med kravene til en intervjuguide for fokuserte intervjuer.

Utgangspunktet for hoveddelen av intervjuguiden, hentet jeg fra det kvantitative spørreskjemaverktøyet VFI. Som jeg i teoridelen var inne på, består VFI av 30 spørsmål eller påstander, som alle tilhører ett av de seks ulike motivene bak frivillig innsats. I norsk sammenheng brukes bare fem av disse motivene, i og med at beskyttende faktorer, er fjernet fra Frivillig Innsatsundersøkelsen (Wollebæk et al., 2015). Dette betyr at dette sjette motivet ikke er brukt i nasjonal forskning, og derfor valgte jeg også å utelate det fra min intervjuguide. I tillegg opplevde jeg en del overlapping mellom motivene selvaktelsesgrunner og beskyttende motiver, og dette så man tydelig hos informanten Magnus. Magnus oppdaget studentfrivilligheten i en periode han var langt nede, hvor han var lei av alt som het idrett. Men så fant han tilhørighet og glede i sin gruppe, altså en kombinasjon av både sosiale

motiver og selvaktelsesmotiver: «*Jeg blir glad når andre koser seg når det er noe jeg har hatt en finger med i*». Men man kan også se på deltagelsen som beskyttende motiver, i form av at Magnus trengte en arena som beskyttet han mot de tunge tankene og ga han idrettsgleden tilbake. Utgangspunktet for hoveddelen besto derfor av de fem motivene: Sosiale motiver, arbeidsmarkedsbegrunnelser, læringsmotiver, selvaktelsesgrunner og verdibegrunnelser. Jeg hentet en til to påstander eller spørsmål direkte fra VFI, som jeg ønsket at informantene skulle reflektere rundt. Under verdibegrunnelsene, måtte jeg sammenfatte påstandene i ett spørsmål, fordi alle påstander var varianter av denne påstanden: «*I am concerned about those less fortunate than myself*» (Clary et al., 1998). Avslutningsdelen besto av tre spørsmål. Den åpnet for at informantene kunne komme med egne refleksjoner.

Et pilotintervju er viktig for å finne ut hvordan intervjuguiden fungerte og for å teste seg selv i rollen som intervjuer (Dalen, 2004), derfor gjennomførte jeg et prøveintervju på en venn, som oppfylte de samme kriteriene som jeg hadde satt til mine informanter. Pilotintervjuet varte i 26 minutter, og i etterkant fikk jeg tilbakemelding på ordlyden i noen av spørsmålene, som jeg derfor endret til den endelige intervjuguiden. Jeg så også at det var noen aspekter jeg ikke fikk belyst, derfor la jeg til noen spørsmål, for eksempel: «*Har du foreldre som har holdt på med frivillighet?*».

Gjennomføring av intervju

I rekrutteringsprosessen fikk informantene opplysninger om tidsramme og konfidensialitet, slik at de visste hva de sa ja til ved å delta. Etter at informantene hadde takket ja til å delta, uttrykte jeg stor fleksibilitet i tidspunkt for gjennomføring, og det var på informantenes premisser for tidspunkt og lokasjon for intervjuet. Etersom vi på tidspunktet for gjennomføringen av intervjuene befant oss midt i en pandemi, var jeg spent på hvordan dette skulle gå. Lørdag 12. februar 2022 sa statsminister Jonas Gahr Støre at- «*mange vil bli smittet i ukene fremover*» (Regjeringen, 2022) og den påfølgende mandagen var jeg klar for å gjennomføre mitt andre intervju. Jeg opplevde en stor grad av tilpasningsdyktighet og forståelse for situasjonen fra informantene, som alle sammen var på tilbudssiden og i de aller fleste tilfeller kunne møtes for en prat, allerede samme dag eller dagen etter. Dette hadde jeg ikke sett for meg da jeg startet prosjektet, og i praksis resulterte dette i at det tok to uker fra jeg begynte å kontakte informanter, til jeg var ferdig med datainnsamlingen.

Som statsministeren hadde forutsett, det var mange som ble smittet, inkludert både informanter og intervjuer. Derfor måtte to av intervjuene gjennomføres digitalt. I utgangspunktet var ikke dette ønskelig, men hverken informantene eller jeg opplevde

pandemirelaterte utfordringer som problematisk. Jacobsen (2015), skriver at dagens digitale løsninger i form av bildeteknologi gjør at skillet mellom fysiske ansikt til ansikt intervju og intervju over internett blir stadig mindre og med støtte i dette, bestemte jeg meg for å gjennomføre intervjuene digitalt, fremfor å vente på gjennomgått covidsykdom.

For intervjusituasjonen ønsket jeg en avslappet atmosfære, hvor informantene følte seg trygge (Tjora, 2017) og jeg la derfor opp til at informantene selv kunne velge sted for samtalen. De aller fleste informantene ønsket å møtes i kafeen på sin campus, dette var i første rekke praktisk, og på samme tid skapte det en uformell ramme rundt samtalen. Den eneste ulempen jeg opplevde med å bruke en kafé som lokasjon, vil jeg diskutere i det neste underkapittelet.

Båndopptaker, personvern og transkribering

Når intervjuene transkriberes fra muntlig til skriftlig form, blir intervjusamtalene strukturert slik at de er bedre egnet for analyse. Derfor ønsket jeg å bruke en båndopptaker under intervjuene, og alle informantene samtykket til at jeg gjorde opptak av samtalen. Ved å bruke båndopptaker, kan forskeren fokusere på samtalen og en god dynamikk i intervjuet, fremfor å ha blikket ned i notatblokken, noe som vil oppleves distraherende (Kvale & Brinkmann, 2015).

Underveis som jeg gjennomførte intervjuene, transkriberte jeg dem raskest mulig. Dette lot seg gjennomføre i de fleste tilfeller, men på de mest hektiske dagene, hadde jeg fire intervjuer, og transkriberingen ble utsatt et par dager. Alle transkripsjonene gjorde jeg om fra ulike dialekter til bokmål, dette gjorde at jeg kunne ivareta anonymiteten til informanten, og det ble på samme tid enklere for meg i en senere analyse (Tjora, 2017). Videre skriver Tjora at det viktigste tapet fra selve intervjuet til transkripsjonene, er mangelen på visuelle ledetråder og informasjon om stemningen i intervjuet. Dette var bakgrunnen for at jeg ønsket å gjøre transkripsjonene mens jeg enda hadde intervjuene friskt i minne og viktigheten av dette kan man se i intervjuet med Siri. Siri hadde med seg en genser som var viktig i hennes gruppe og som jeg gjerne ville se: «*Vi har styregenser. Denne genseren ja* [trekker genseren opp av bagen]». Ved å gjøre transkripsjonen i kort tid etter intervjuet, hadde jeg muligheter til å skrive ned beskrivelsen av genseren for meg selv. Siri brukte også mye ironi, noe som er viktig å få med i transkripsjonen, ellers kan meningsinnholdet endres fullstendig fra tale til tekst og det følgende eksempelet illustrere dette: «*Pizzaen var litt motiverende og få pizza gratis en gang i måneden da* [Siri ler ironisk]». Selv Bourdieu har uttrykt at ironi, nesten med sikkerhet går «*tapt i transkripsjonen*» (gjengitt i Kvale og Brinkmann, 2015, s.205). Likevel måtte jeg prøve å få frem når informantene brukte ironi, slik at jeg ikke forklarte Siris motiver

bak innsatsen med ønsket om gratis pizza. Til tross for at jeg brukte fokuserte intervju, var transkriberingen en tidkrevende prosess. Likevel var en fullstendig transkripsjon viktig, da den abduktive tilnærmingen til prosjektet, betydde at det kunne være interessante aspekter i datamaterialet, som i en senere analyse kunne bli verdifullt og disse måtte ikke gå tapt i en mangelfull transkripsjon.

Den eneste utfordringen jeg opplevde i prosessen fra tale til tekst, var det første intervjuet jeg gjennomførte på en kafé. Tidligere hadde jeg kun brukt funksjonen auto og dette viste seg å gi forsterket lyd av bakgrunnsstøy, noe som resulterte i et lydopptak preget av klingende gafler og høy musikk. Heldigvis var det mulig, om noe slitsomt, å høre alt informanten fortalte. Til de senere intervjuene fikk jeg testet ut andre funksjoner for lydopptak, slik at bakgrunnsstøyen ble borte, og jeg kun satt igjen med samtalen. Dette ser jeg likevel på som en viktig lærdom.

Kategorisering og analyse

For å sortere det store datamaterialet jeg satt med, brukte jeg kodeverktøyet NVivo. Tjora (2017) legger frem kritikken mot å bruke dataprogrammer til koding, men han mener kritikken er ubegrunnet hvis man bruker programmene på en hensiktsmessig måte. Det finnes ulike forståelser av hva som er gode koder (Kvale & Brinkmann, 2015), men jeg har ønsket å ta utgangspunkt i Jacobsens (2015) som forteller at det viktigste er å systematisere og kategorisere dataen innenfor et sett kriterier som forskeren selv setter. Fordi jeg på forhånd hadde god innsikt i teoriene bak motivene for frivillig innsats og intervjuguiden min var bygd opp basert på de fem ulike motivene, ønsket jeg i første omgang å sortere datamaterialet etter hvert av de fem motivene. I tillegg ønsket jeg en kode som kombinerte ulike motiver. Det var fortsatt viktig for meg å beholde dataene, i form av sitater, ellers ville jeg mistet både styrken til kvalitative undersøkelser generelt, og intervjuet spesielt. Styrken til den abduktive tilnærmingen kom frem da jeg var ferdig med å kategorisere. Det var sosiale motiver som hadde hovedvekten av referansene i NVivo, hvor de 13 informantene til sammen trakk frem sosiale motiver 93 ganger i løpet av intervjuene. Da kunne jeg gå tilbake til teoridelen og legge til mer teori innenfor sosiale motiver, hvor valget falt på Putnams og Bourdieus ulike forståelse av sosial kapital.

Problemstillingen utviklet jeg underveis i analyseprosessen, og målet var hele tiden at den skulle gjenspeile balansen mellom empiri, teori og analyse. Dialog med eksisterende teori lar oss se nye ting i empirien, samtidig som det øker sannsynligheten for teoretisk videreutvikling (Johannessen, 2022). Basert på min egen forhåndsforståelse og kunnskap (Acker, 1974;

Hovden, 2004; Tjønndal, 2014) omkring tematikken, hadde jeg antatt at makt og kjønn ville være sentralt i analysen. Derfor innlemmet jeg noen spørsmål om dette i intervjuguiden. Empirien var derimot tydelig, og kodene viste at hverken makt eller kjønn var kategorier hvor jeg hadde mye data. Dette viser hvordan empirien påvirker teorien og slik arbeidet jeg hele tiden frem mot analysen.

Analysen har tatt utgangspunkt i Silverman (2017) som presiserer at man som forsker ikke må være redd for å fokusere på det som fremstår ordinært. Fordi ting som er vanlige er viktige for samfunnsvitenskapen og det trenger ikke være ekstraordinært for at det har kvalitativ verdi. Derfor har jeg valgt å starte analysen med den generelle tendensen i datamaterialet. Samtidig har de overraskende funnene vært sentrale, fordi det har tvunget meg til å søke teori som kan hjelpe meg å forstå funnene.

Avslutningsvis vil jeg diskutere den utfordrende balansen mellom åpne spørsmål, fokusert intervju og abduktiv metode. Utfordringen ved det fokuserte intervjuet, er at det kan bli for strukturert og dermed mister mye av styrken til intervjuet som metode. Men fordi jeg ikke visste hvilken vei forskningen min ville ta, ønsket jeg å bruke en abduktiv tilnærming. Jeg håpet å finne overraskende aspekter, fordi det er et uttrykk for at noe bryter med forventningene og dermed et fruktbart utgangspunkt for analyse (Johannessen, 2022). Derfor ville jeg inkludere noen åpne spørsmål. På samme tid hadde mine egne erfaringer og kunnskaper om idrettsorganisasjoner, gjort at jeg hadde en idé om at likestilling og rekruttering til lederposisjoner, kunne være interessante temaer. Derfor inkluderte jeg noen spørsmål omkring dette i intervjuguiden. Men, i løpet av kodingen, viste det seg at de empiriske funnene var mangelfulle og jeg ville derfor ikke gå videre med dette. Dette viser hvordan empirien bestemmer retningen til undersøkelsen, men at teorien også påvirker, både i arbeidet med intervjuguiden og analysen.

3.2 Kvalitet i forskningen

Dette kapittelet vil ta for seg de mest sentrale elementene som sammen danner bakgrunnen for kvaliteten til prosjektet. Jeg vil først diskutere hvordan jeg i forskerrollen, har en betydelig påvirkning på intervjusituasjonen. Deretter vil jeg ta for meg begrepene pålitelighet, overførbarhet og gyldighet, som sammen utgjør kvaliteten til oppgaven. Underveis tar jeg for meg kritikk av metoden, som også er en viktig del av forskningens gyldighet eller validitet. Til slutt vil jeg se på noen etiske utfordringer ved intervju som metode.

Forskerrollen

Intervjusituasjonen er en interaksjon mellom to personer og med det sosialkonstruktivistiske vitenskapssynet til grunn, er forskers rolle i samtalen helt sentral. Det er viktig at jeg som forsker har høye kunnskaper om temaet som undersøkes (Kvale & Brinkmann, 2015) og studentfrivilligheten i NTNUI er et område jeg har god kjennskap til fra tidligere. Dette ble likevel en utfordring i noen av intervjuene, fordi informantene visste at dette var noe jeg hadde mye kunnskap om. I et av de første intervjuene spurte Kristian eksempelvis: «*Vet ikke om du har noen tanker om det?*» og søkte mye støtte underveis i intervjuet. Derfor brukte jeg i de siste intervjuene, mer tid i begynnelsen av møtet, på å trygge informantene på at jeg var der for å høre deres opplevelser fra frivilligheten og hva som motiverte dem til å delta.

Eksempelet viser den hårfine balansegangen mellom å være kunnskapsrik, samtidig som informantene forstår at deres kunnskap også er etterspurt (Kvale & Brinkmann, 2015). Utover i intervjuene, og spesielt i arbeidet med transkripsjonene, opplevde jeg at jeg ble bedre i forskerrollen. I de tre første intervjuene, var jeg redd for å være for lite følsom, og stilte ikke mange oppfølgingsspørsmål, i redd for å virke for kritisk. Men etter hvert som jeg intervjuet, forsto jeg når det var passende med oppfølgingsspørsmål og når jeg ønsket at informantene utdypet mer.

Pålitelighet

Forskningens pålitelighet, reliabilitet, forteller om det finnes en sammenheng gjennom hele prosjektet (Tjora, 2017) og om vi kan stole på de dataene vi har samlet inn (Jacobsen, 2015). Reliabiliteten til prosjektet, bunner i grunn på om man har tiltro til forskeren. Forskers posisjon vil påvirke resultatene, men det viktige er å akseptere dette og være bevisst på problematikken. Jeg har allerede diskutert noen utfordringer ved forskerrollen, men jeg vil også ta for meg noen tanker rundt forskers påvirkning på påliteligheten. I analysen er jeg konsekvent med å skille informantenes egne utsagt, teori og hva som er min tolkning av resultatene (Tjora, 2017). Å velge ut sitater, er en krevende prosess, og det blir opp til forsker hva som velges bort fra datamaterialet. Det øker påliteligheten til studien min, at jeg i hovedsak tar for meg de generelle tendensene og de sentrale funnene, fremfor det ekstraordinære i analysen. Til slutt vil jeg si at min posisjon som interessert og kunnskapsrik på feltet, i kombinasjon med et bredt teoretisk bakteppe, styrker påliteligheten til analysen.

Overførbarhet

Ekstern gyldighet, eller overførbarhet, dreier seg om funnene fra undersøkelsen kan generaliseres til andre enn dem man har undersøkt (Jacobsen, 2015). Utvalget mitt er absolutt

ikke representativt for populasjonen, likevel kan undersøkelsen ha en form for generaliserbarhet. Enten ved å oppnå metning, basert på et tilstrekkelig antall enheter, eller ved det Jacobsen (2015, s. 239) betegner som *det typiske utvalget*. Som jeg allerede har vært inne på, opplevde jeg en metning da jeg hadde gjennomført ti intervjuer og hatt representanter fra fire ulike grupper. Informasjonen fra de to siste informantene, som representerte en femte gruppe, tilførte ikke datamaterialet spesielt mye ny informasjon, og derfor bestemte jeg meg for å stoppe etter 13 intervjuer. Utvalget mitt besto av syv jenter og seks gutter, som vil si at begge kjønn var likt representert og de var i tillegg fra individuelle-, lag- og livsstilsidretter. Innad i studentidrettslaget vil jeg derfor argumentere for at informantene var representative for klubben som helhet, noe som underbygger påstanden om at studien har en overføringsverdi, til lignende grupper i studentidretten.

Gyldighet

Studiens gyldighet, validitet, forteller om resultatene man har er riktige og om metoden er egnet for å belyse de fenomenene jeg ønsker å vite noe om (Jacobsen, 2015; Kvale & Brinkmann, 2015). For å argumentere for denne studiens validitet, vil jeg ta for meg to aspekter: Forteller informantene sannheten og er intervju en egnet metode for å få frem denne sannheten?

Intervju som metode har blitt sterkt kritisert (Atkinson, 2015) og den første kritikken går på om mennesket forteller sannheten. Jeg vil først trekke frem to styrker ved utvalget mitt, som understøtter at informantene har snakket sant og som også begrunner hvorfor intervju er en egnet metode i min studie. Den første styrken ved utvalget, var at samtlige var studenter ved universitet, og de aller fleste ved en avsluttende fase i studieløpet, og derfor er det rimelig å anta at informantene har NTNUs forskningsetikk (NTNU, 2022) inkorporert. Med bakgrunn i dette, øker sannsynligheten for at informantene har fortalt en best mulig representasjon av sannheten. Det andre går på at jeg intervjuet to-tre informanter som alle hadde kjennskap til hverandre gjennom tilhørighet til samme gruppe. De fleste som stilte på intervju, fortalte meg at de kjente andre informanter og som forsker oppdaget jeg at det i de fleste tilfeller var samsvar mellom det informantene fra de samme gruppene fortalte om. Da kunne jeg se om det var mye avvik mellom det de fortalte, men ettersom jeg i hovedsak ønsket å få frem informantenes opplevelser, er det viktigste at det informantene forteller, er sant for dem. Utfordringene ved at flere av informantene kjente hverandre, vil jeg ta for meg i oppgavens neste kapittel, etiske betraktninger.

3.3 Etiske betraktninger rundt metodiske valg

Kvalitativ metode reiser spesielle utfordringer knyttet til etiske betraktninger, hovedsakelig i form av anonymisering. Spesielt tydelig blir både praktiske og etiske dilemmaer når det som studeres er et smalt område og/eller befinner seg innenfor et bestemt geografisk område. Ideelt sett betyr anonymisering at data aldri kan bli sporet tilbake til personen som har avgitt dataen. Dette viser seg i praksis å være svært vanskelig. Anonymisering er krevende, fordi mye av data om en person er avgjørende for analysen (Saunders, Kitzinger & Kitzinger, 2015). Det er nettopp denne sensitive informasjonen som gjør en informant unik og i mitt prosjekt blir dette tydelig. Derfor er det en vanskelig balanse mellom det å anonymisere for mye og i for liten grad. Til sist er det forskers ansvar å bestemme hvor på anonymiseringsspekteret hun skal plassere seg. Det er hele tiden et valg forsker må ta, mellom full beskyttelse av informantens identitet og å beholde mest mulig av dataens verdi og integritet (Saunders et al., 2015). For å beskytte mine informanternes identitet, har jeg utelatt og fortelle hvilken idrett de tilhørte. I noen tilfeller opplevde jeg at anonymiseringen tok vekk noe av det særegne hos informantene, men fordi det hos noen kom frem overraskende personlig informasjon, var det viktig å garantere informantenes anonymitet. Jeg ønsket flere informanter fra de samme gruppene, hovedsakelig for å øke validiteten til studien, men dette førte også til utfordringer med anonymiteten. Den geografiske avgrensningen gjorde dette spesielt vanskelig, da alle informantene på en eller annen måte var del av nettverket NTNUI. Informert samtykke er en grunnleggende forutsetning for forskningens etikk (Jacobsen, 2015). Dette innhentet jeg fra informantene gjennom et informasjonsskriv (vedlegg 1). Fordi jeg skulle innhente og oppbevare personopplysninger, meldte jeg inn prosjektet til Norsk Senter for forskningsdata (NSD) (vedlegg 3). Atkinson (2015) problematiserer utfordringen rundt samtykke og mener at det nesten ikke har noen verdi, fordi hverken informanter eller forsker helt vet hva det samtykkes til. Underveis i arbeidet med datamaterialet har jeg vært bevisst dette og hele tiden jobbet for å ivareta informantenes interesser.

3.4 Oppsummering av metodiske valg

Dette kapitlet har hatt som formål å øke forskningens kvalitet. Ved en grundig gjennomgang av forskningsprosessen, ønsker jeg at leseren skal få et helhetlig bilde av prosessen. Først har jeg gjennomgått metodiske valg i form av utvalg, intervjuguide og gjennomføringen av intervjuene, før jeg har tatt for meg forskerrollen og egen påvirkning på prosjektet. Både gyldigheten og påliteligheten styrkes ved en slik gjennomgang, og det viktigste er at leser skal ta med seg bakgrunnen for metoden, inn i den videre analysen.

4.0 Analyse – diskusjonen rundt studentfrivilliges motiver for deltagelse

I dette kapittelet vil jeg presentere og diskutere denne studiens resultater. Jeg vil se på hva som motiverer de 13 frivillige, som sitter med ulike, men tidkrevende styreverv i forskjellige grupper i NTNUI. Både resultater og diskusjon vil bli presentert samlet under analysen, da jeg ser det som hensiktsmessig for oppgaven å sette disse sammen. Dette gjør at jeg kan diskutere resultatene samtidig som de blir presentert.

Hvert kapittel under analysen, baserer seg på hver av de fem motivene som dominerer forskningstradisjonen innenfor motiver for deltagelse i frivilligheten. I hovedsak vil jeg ta utgangspunkt i informantenes sitater, og drøfte dem opp mot allerede presentert teori. Bourdieus begreper om habitus og kapital er helt sentrale for analysen, i tillegg har jeg benyttet meg av begrepene om sosiale felt og doxa. Hustinx og Lammertyns kollektiv og refleksiv frivillighet vil også bli diskutert, først og fremst i sammenhengen med individualiseringen av samfunnet. Det siste kapittelet baserer seg på sitater, hvor de frivillige kombinerer ulike motiver for innsatsen, som både gir et tvetydig, men også et mer utfyllende bilde av motivene bak frivillig innsats i studentidrettslag.

Før jeg går i gang med selve analysen, vil jeg illustrere hvordan Bourdieus doxa kan brukes for å forstå hvorfor frivillig innsats, i mange tilfeller, er et fenomen det ikke stilles spørsmål ved. Doxa er for Bourdieu (1977) alt det som blir tatt for gitt. Informantene arbeidet ubetalt, og i mange tilfeller satt de frivillige verv foran både skolearbeid og sosialt liv. Likevel var det ikke alle som engang hadde reflektert over hvorfor de gjorde dette. Det var for noen bare en naturlig del av studietiden. Kort fortalt kan det oppsummeres med at frivillighetsfeltets doxa, fører til at aktørene ikke stiller spørsmålstegn ved det faktum at de arbeider ubetalt, det er rett og slett bare «sånn det er». Dette er bakgrunnen for at frivilligheten ikke blir truet og jeg vil i det følgende belyse alternative forståelser av motivene for frivillig innsats.

4.1 Sosiale motiver

Hovedtendensen i datamaterialet pekte i en helt tydelig retning, alle informantene trakk frem det sosiale aspektet ved frivilligheten. Det var ulikheter i hva de frivillige vektla og i hvor stor grad de sosiale motivene var avgjørende for deltagelse og jeg vil i det følgende trekke frem sitater som viser hvordan de frivillige selv begrunner de sosiale motivene.

Oppvekstens rolle for frivillig innsats

«Mamma har jo vært trener i alle år, mamma har vært mye engasjert i idrettslaget og har sittet i styre der. Pappa har også sittet i styret i idrettslaget egentlig». Sitatet er hentet fra Karen og for å forstå informantenes deltagelse i studentfrivilligheten, vil jeg først ta for meg oppveksten og foreldrenes påvirkning. Totalt oppga elleve av informantene at de hadde foreldre som har holdt på med frivillighet og at det var en del av oppveksten deres. Bourdieus begreper om habitus og kapital er relevante i denne sammenhengen og jeg vil bruke begge begrepene underveis for bedre å forstå de sosiale motivene bak innsatsen.

Tidligere forskning på oppvekstens påvirkning for frivillig deltagelse, legger frem to ulike innfallsvinkler. Den første er sosialisering til verdier, som man vanligvis finner i religiøse miljøer og kjennetegnes ved at motivasjonen vanligvis bunnar i verdimotiver. Den andre er en habitusmekanisme, hvor den frivillige aktiviteten, i løpet av oppveksten, blir en naturlig del av individets miljø og sosiale nettverk. Denne tilnærmingen er vanligst innenfor kultur og fritidsorganisasjoner, og man forventer at motivene for deltagelse handler om sosiale motiver og hvor de frivillige befinner seg i miljøer hvor frivillighet er en naturlig aktivitet (Wollebæk et al., 2015).

Hvilken rolle oppveksten og foreldrene har hatt for informantenes deltagelse, varierer. De fleste forteller om foreldre som har holdt på med frivillighet, enten i idrettslaget, i skolekorpset eller i et religiøst trossamfunn. Karl oppsummerer hvordan flertallet av informantene har fått frivilligheten med seg hjemmefra: «*Frivillighet er ganske godt ankra hjemme. Litt sånn, man skal hjelpe til da. Så var godt kjent med konseptet da jeg var liten.*» Dette understøtter en Bourdieu tolkning og verdien av en habitusmekanisme. Frivillig arbeid går i arv som en naturlig aktivitet som ikke nødvendigvis begrunnes i et særskilt verdigrunnlag, aktiviteten blir bare noe man gjør, uten å problematisere det nærmere (Wollebæk et al., 2015). Dette stemmer med den oppfatningen jeg fikk av flere av informantene. Mange hadde et overraskende lite reflektert forhold til en aktivitet, som de oppga at de kunne bruke 20 til 40 timer i uka på. Det var flere som fortalte om veien inn i tunge styreverv, som en tilfeldig prosess, hvor de plutselig bare hadde tatt på seg mye ansvar og nå satt i tidkrevende oppgaver, uten noen gang ha reflektert over dette eller gjort seg opp en bevisst tanke på at dette var noe de ønsket. Dette kan være med på å forklare hvorfor det var flere av informantene, som i løpet av intervjuet, endret mening eller oppfatning av frivillig arbeid. Intervjusituasjonen var første gang de måtte reflektere omkring tidsbruken sin, hva de egentlig fylte dagene med og hvor stor del av hverdagen deltagelse i studentfrivilligheten

hadde blitt. Vibeke forteller: «*Jeg føler at det går hvert fall... At verv og fritid det går veldig inn i hverandre, og jeg føler egentlig at verv er en del av fritiden min*».

Samtidig som at det var tydelig at flertallet av informantene hadde fått en positiv innstilling til frivilligheten gjennom oppveksten, var det også interessant hvordan de fleste hadde et lite reflektert forhold til hva frivillighet egentlig var for dem. På spørsmålet om hva de tenkte på når de hørte ordet frivillighet, var det flere som syntes det var vanskelig å svare. Kristian forbandt frivillighet med: «*Jeg tenker egentlig litt mer på sånt suppekjøkken, stå og dele ut mat egentlig*» og distanserte det fra det han selv holdt på med i studentidretten. På den ene siden oppga Kristian at han brukte 20 til 30 timer hver uke i sitt styreverv, men han hadde ikke reflektert over at dette kunne betegnes som frivillig arbeid. Med bakgrunn i en Bourdieutilnærming kan det forklares med oppveksten til Kristian, hvor foreldrene var trenere og satt i styret i hjemklubben. Denne holdningen til Kristian som fra utsiden fremsto både ureflektert og uambisiøs, kan være et uttrykk for hans habitus, hvor frivilligheten har blitt en del av hans væremåte og dermed ikke noe han stiller spørsmålsteget ved. Jeg betegner det som en idretts- og frivillighetshabitus som Kristian har med seg hjemmefra.

En motsetning til Kristian, var Ronjas tilnærming til frivilligheten. Ronja kom til Norge da hun var 10 år gammel og hadde ingen kjennskaper til frivilligheten fra før, hun beskriver det slik: «*Mamma takler ikke dugnad*». Ronja viser hvordan et utenfraperspektiv er viktig for å forstå denne kroppsliggjorte erfaringen andre frivillige sitter inne med. Når Ronja skal beskrive hva frivillighet er for henne, er det Norge hun tenker på: «*Da tenker jeg på Norge. Det kan jeg si, fordi jeg er [utenlandsk]. Det finnes ikke dugnad i [et Europeisk land]. Der betaler man for alt, og får noen andre til å gjøre det.*» At Ronja ikke har frivilligheten som en del av sin habitus, gjør at hun har et mye mer reflektert forhold til hva frivilligheten betyr for henne og hun vet selv hvorfor hun har vært motivert for deltagelse.

For en av informantene var foreldrenes rolle for veien inn i frivilligheten, veldig tydelig. Kristian forteller at: «*Det var egentlig mamma som pusha meg*» når han beskriver veien inn i gruppa. For andre informanter, som Siri og Vibeke, var det barndomsvenner som åpnet dørene inn i studentfrivilligheten for dem. Felles for alle, var tilknytningen til nettverk eller miljøer som var kjent med hvilke positive sider frivilligheten kunne ha, og som derfor anbefalte miljøene til nære venner og familie. Både Siri og Kristian forteller om tunge perioder, med kjærestebrydd og røket menisk, hvor begge var ganske langt nede. Men gjennom nettverket sitt ble veien inn i studentfrivilligheten presentert, fra personer med både høy sosial og kulturell kapital. Moren til Kristian har trolig høy kulturell kapital, fordi hun

evnet å gjenkjenne et sosialt miljø, som både ville øke sønnens sosiale, kulturelle og økonomiske kapital.

Frivilligheten som sosialt felt

Informantenes beskrivelser av en vanlig hverdag, utløste et ønske for å forstå mer av hva som ligger bak opplevelsen av anerkjennelse og tilhørighet. Siri forteller om starten på en vanlig dag: «*En vanlig hverdag er at jeg står opp også drar jeg bort på klubbhuset til NTNUI, også bruker jeg som regel å rydde litt, spise frokost, setter meg ned... Har et kjøleskap så jeg har mat og sånt der*». Videre forteller hun om tilknytningen til miljøet: «*Så det har alltid vært en plass jeg har kommet til, en tilhørighet jeg har der nå*». Det at Siri spiser frokosten sin på klubbhuset, vitner om at hun opplever stor tilhørighet. Siri føler seg også betydningsfull for klubben og idretten sin. Med bakgrunn i dette ønsket jeg å forstå mer av hva som gir anerkjennelse og følelsen av tilhørighet innenfor studentfrivilligheten.

Hans er tydelig på hva som *ikke* gir anerkjennelse: «*Jo mindre folk er med og jo mindre folk bidrar på en måte, jo mindre ser jeg opp til dem*». Ved hjelp av Bourdieu (og Wacquant, 1993) vil jeg definere frivilligheten som sosialt felt for å bedre forstå hvilke faktorer som gir anerkjennelse og aksept, som jeg med bakgrunn i Siris fortellinger, antar har sammenheng med motivene bak frivillig innsats. Et sosialt felt defineres av en felles oppfatning av hva som gir anerkjennelse og aksept og en felles forståelse for hva som gir høy kapital på feltet. Hva som er faktorer for anerkjennelse defineres av de ulike feltene, som også forklarer hvorfor noen ting gir status innenfor noen felt, men ikke på andre felt. Studentfrivilligheten kan med bakgrunn i dette, betegnes som et sosialt felt, hovedsakelig fordi aktørene vet hvilke spilleregler som gjør seg gjeldene. Magnus har en klar oppfatning av hvilke egenskaper som gir anerkjennelse:

Stå-på vilje og engasjement. Det å ta initiativ. Ikke måtte bli fortalt hva du skal gjøre to ganger (...) Det å være kreativ, komme med nye ideer til hvordan vi skal gjennomføre ting. Være litt artig da. Ikke være så jævla streit.

Innenfor et sosialt felt kjennetegnes dynamikken av en evig dragkamp om kapitalen, og hvem som har rett til å definere hvilken kapital som gir mest anerkjennelse. Motsetningen mellom de etablerte og nykommerne på feltet er stor og de nye må hele tiden prøve å tilpasse seg den allerede etablerte kulturen. Fordi de etablerte har fått gjennomslag for at kapitalen de selv innehar er den som skal regnes som den dominerende formen for kapital innenfor feltet (Bourdieu, 1977). I gruppene og styrene i studentidretten, er dette skillet mellom de etablerte

og nykommerne veldig tydelig, på samme tid er det kontinuerlige utskiftninger. Hans og Magnus var opptatt av hvilke egenskaper som gir anerkjennelse, mens Karen fokuserte mer på konkrete handlinger som viser tilhørighet til et sosialt felt. I Karen sin gruppe benyttes det et prikkesystem som baserer seg på en straff til dem som bryter et sett forhåndsdefinerte regler. Karen beskriver det slik:

Det er noen prikker som går på orden, ikke si ifra om du kommer på trening, at du har hvite lange sokker på trening. Også har vi festprikker, de er hemmelige. Man vet det ikke før man har gjort den feilen på fest (...) Også får man dobbel prikk hvis man gjør det på fest. Får man 4 prikker må man kjøpe 24 stk 0,33 l øl til laget til neste fest. Så det er sånn festene går rundt.

Dette viser hvordan den allerede etablerte gruppen, altså de som kjenner reglene innenfor det sosiale feltet, har makt til å definere spillereglene, gjennom tydelig å vise hva som er akseptable handlinger innenfor feltet. Karen forsvarer det slik: *«Men de festprikkene har vært litt diskutert. Og det går jo litt utover de nye, for de ikke kan de. Og vi gamle har jo gjort de samme feilene, tråkket opp løypa først på en måte»*. Her beskriver hun også hvor kort veien er fra å være ny, til å bli etablert innenfor feltet og at det er når man har blitt etablert at man har mulighet til å endre en praksis, men da ser man også hvordan de etablerte drar god nytte av de nyes mangel på kapital. Flere av gruppene forteller om lignende tradisjoner, som de har reagert på som nye i gruppen, men som de med tiden aksepterer og blir tilhengere av. I Karen sin gruppe er konsekvensene for nykommerne, hvis de prøver å utfordre den dominerende tradisjonen, svært tydelig i form av en straff fordi nykommerne mangler feltspesifikk kapital. En av årsakene til at prikkesystemet og lignende tradisjoner overlever, kan være fordi studentfrivillighetens medlemsmasse er i stadig endring. Det betyr at det alltid vil komme nye til, og med en gang de nye har forstått spillereglene, vil det ha kommet til nybegynnere, som gjør at medlemmene hele tiden stiger oppover i hierarkiet.

Alkohol er den enkeltfaktoren, som blir trukket frem hyppigst i intervjuene, som et middel for å vise tilhørighet (Pedersen, 2015). Kristian forteller om hvordan mye av det sosiale skjer på fest: *«Og at alkohol er en stor del av det»*. Det har allerede blitt redegjort for festlige tradisjoner, som en sosial og samlende faktor ved studentidretten, slik Karen oppsummerer det her: *«Det er jo felles drikke hver gang, så jeg synes det gjør mye av det sosiale. Jeg synes det har vært en pådriver for at det blir enda bedre sosialt da. Jeg synes det tilfører en del»*. Likevel er det også alkohol, som er den enkeltfaktoren som blir oftest trukket frem, på spørsmålet om studentfrivillighetens negative sider. Bourdieu (1984) viser hvordan det å

konsumere alkohol kan være en symbolsk aktivitet, hvor målet er å lage og opprettholde en sosial distinksjon mellom grupper. Driking blir på denne måten, ikke bare en individuell aktivitet, men en del av et større bilde, når det kommer til status og adferd (Järvinen & Gundelach, 2007). Derfor kan man argumentere for at alkohol er en måte å vise smak og tilhørighet til ulike grupper, hvor studentgrupper, selv i idrettslag, er et godt eksempel. Selv blant dem som setter pris på fest og alkohol, problematiseres det hvordan det kan være en faktor for ekskludering. Alkohol som sosialt bindemiddel er ikke et unikt fenomen, men jeg har i det foregående vist hvordan det er knyttet til det sosiale felt, også innenfor idretten.

Nettverkets rolle

For informant Karen er det sosiale miljøet helt avgjørende og det avgrenser seg ikke bare til den frivillige aktiviteten, men også i bosituasjonen, hvor hun bor sammen med tre venninner hun har fått gjennom idretten:

Altså, jeg hadde venner da jeg spilte som yngre, men NTNUI skapte en helt annen sosial plattform. Men jeg er heldig og har også fått meg venner der som jeg henger med på en fredag. Og som jeg kan henge med en og en, vi går og gjør noe på en lørdag (...) Så jeg er heldig som også har fått venner på den måten da, som ikke bare er [venner fra den aktuelle idretten], eller festvenner. Men som også er venner, det tror jeg det er mange som ikke får i NTNUI, når det kommer til det vennestadiet hvor man henger sammen på egen fritid. At man bare henger i hallen og sånt, og det er jo viktig å ha de vennene også, men man vet ikke hvor lenge de holder i ettertid da. Og jeg har fått venner som holder livet ut!

På den andre siden hadde noen av informantene ingen ting å gjøre med de andre i styret eller i gruppa som helhet, utover de felles arbeidsoppgavene, og opplevde relasjonen til de andre styremedlemmene kun som profesjonelt. For Janne og Jonas var det svært sjelden at de fant på noe utenfor de formelle møtene, og for Solveig var det første året i styret en skuffelse. Solveig ble med i styret for å møte flere med samme interesse for idretten som henne selv, men stiftet aldri noen nære relasjoner. «*Nå har det jo vært korona og vi har ikke fått gjort så mye som man ønska*», sier Solveig når hun forteller om året i styret og slik mistet vervet den sosiale dimensjonen. For Solveig var dette så avgjørende, at hun sa seg fornøyd etter ett år i styret.

Mitt datamateriale viser at det er de frivillige med størst sosiale nettverk, med sterke relasjoner, som blir lengst i organisasjonen. Karen, Kristian og Siri er alle frivillige som

bruker over 20 timer hver uke og som har hatt styreverv i mer enn tre år. Felles for alle er at de beskriver at NTNUI er en stor del av livet, Kristian utdyper dette:

Det er der jeg har de fleste vennene mine her i Trondheim, det er der kontakten er og det jeg bruker fritiden min på, enten det er trening eller styrearbeid eller hva det måtte være egentlig. Så det har jo vært veldig viktig, og uten... Første året studerte jeg samfunnsøkonomi, trivdes ikke så godt der. Og hadde det ikke vært for NTNUI da, kan det godt hende jeg hadde slutta og flytta hjem.

Dette har gjort at nettverkene de har skapt er både store, men også med sterke relasjoner. Noe som er spesielt for studentidretten, er den hyppige utskiftningen av medlemmer. Der for eksempel tilhørighet til et kirkesamfunn ofte går i arv i familier og er mer stabile når det kommer til hvem som er medlemmer, vil studentidretten ha høyere gjennomtrekk av ulike medlemmer. Dette gjør også at det er mulig å skape seg enda større nettverk, fordi det ofte er store utskiftninger fra år til år, Karen illustrere dette: «*Men alle de som har vært innom klubben og fått et ansikt på meg fordi jeg har vært så engasjert, ja det er jo sikkert en 250 stykker og en 70 nye i året*». På denne måten bygger de frivillige med mange nære relasjoner, enda større nettverk, fordi de ofte blir lengre i organisasjonen. Granovetter gjør seg dermed gjeldene på et område, de svake relasjonene er like viktig som de sterke i arbeidslivet, men frivillige med sterke relasjoner, vil ha et større nettverk og vil dermed øke sjansen for at noen av disse relasjonene vil komme til nytte senere. Slik reproduseres høy sosial og økonomisk kapital, og styrene i gruppene kan være områder hvor dette blir ekstra tydelig. Hans opplever det slik:

Det har jeg også merket, kan jeg kanskje si, at de som har vært med i styret uten å ha hatt den samme tilhørigheten til miljøet, de føler nok ikke at de passer så veldig godt og ikke får utrettet like mye i styrevervet sitt heller.

Sagt med andre ord, et nettverk er like mye de svake relasjonene, som de sterke, men de sterke relasjonene er for mange helt avgjørende for å trives i organisasjonen. Det neste underkapittelet fortsetter diskusjonen rundt de svake båndenes verdi for arbeidsmarkedet.

4.2 Arbeidsmarkedsbegrunnelser

Arbeidsmarkedsbegrunnelser kjennetegnes ved at den frivillige har som mål å oppnå karriererelaterte erfaringer gjennom frivillig arbeid (Wollebæk et al., 2015). Fra VFI hentet jeg tre aspekter som favnet under arbeidsmarkedsbegrunnelser: erfaringer og kunnskap, kontakter og nettverk og CV-bygging. Som jeg allerede har diskutert i det foregående

kapittelet, vil utvikling av nettverk komme innunder både sosiale motiver og arbeidsmarkedsmotiver. På samme måte kan også erfaringer og kunnskap, være enten arbeidsmarkedsbegrunnelser, læringsbegrunnelser, eller en kombinasjon av begge. Derfor vil jeg i dette kapittelet fokusere på uttalelser fra informantene som kommer innenfor motiver for arbeidsmarkedet, slik som CV-bygging. Det var kun en av informantene, som hadde arbeidsoppgaver i frivilligheten, hun kunne tenke seg å jobbe med i fremtiden. For resten var det ingen sammenheng mellom det de holdt på med nå i sine verv, og det de så for seg å jobbe med, likevel oppga alle, utenom én, at de skulle ha vervet på sin CV. I det følgende vil jeg diskutere hvorfor det er slik og se på eksempler som illustrerer denne sammenhengen.

Erfaringer og kunnskap

Hvilke arbeidsoppgaver de ulike informantene hadde innenfor den frivillige organisasjonen, varierte i stor grad. Det var eksempelvis seks av informantene som hadde et kassereransvar, hvor de hadde ansvaret for regnskap og økonomi, til tross for at ingen av dem oppga at de var motivert for å ha lignende arbeidsoppgaver i senere jobber. At det kun var en av informantene som ønsket seg en tilsvarende jobb som det hun arbeidet med i frivilligheten, viser at arbeidsmarkedsbegrunnelser ikke åpenbart var viktig for å forstå informantens frivillige innsats. Men dette gjør ikke funnene mindre interessante, fordi de går imot tendensen presentert i forskningslitteraturen. Også i lys av Hustinx og Lammertyns refleksive frivillighet og Becks individualisering, er dette et overraskende funn, fordi utviklingen i samfunnet peker i motsatt retning. Der man kunne forvente å finne frivillige som bruker vervene som en arena for å tilegne seg spesifikke erfaringer, i form av korte engasjement, fant jeg istedenfor frivillige som ikke vektla dette motivet og som samtidig engasjerte seg i lengre og mer forpliktende oppgaver. Med andre ord det som betegnes som kollektiv frivillighet.

Magnus har tidligere hatt en aktiv karriere innenfor en annen idrett, og levde som proff i Tyskland i noen år og denne opplevelsen gjorde han bevisst på forskjellene på frivillig og betalt arbeid:

Ting kan være veldig gøy når det er på frivillig basis, men med en gang penger blir involvert, så stilles det andre krav som fjerner mye av det som er moro, så jeg tror ikke jeg kunne funnet på å ødelegge idretten ved å tjene penger på det.

Dette er årsaken til at han ikke vil arbeide med det samme han gjør i det daglige i sitt verv, fordi han frykter det tar bort det lystbetonte motivet. Dette kan være en utfordring ved den stadig økende profesjonaliseringen av frivillige organisasjoner (Musick & Wilson, 2007), i

tillegg ser man ved økt fokus på arbeidsmarkedsbegrunnelser, en redusering i timetallet de frivillige legger ned. Derfor er frivillige som ikke er motivert for å bruke frivilligheten for direkte å gjøre seg mer attraktive i arbeidslivet, positivt for å bevare den frivillighetskulturen vi kjenner i dag. På den andre siden, var alle bevisste på at et frivillig verv ville ta seg bra ut på CV-en, dette skal jeg diskutere videre i det følgende avsnittet.

CV-bygging

Det var kun en av informanten som ikke kom til å skrive opp vervet på sin CV, til tross for at det var et tidkrevende verv, hvor hun kunne bruke mellom 30 og 40 timer på vervet, i de mest hektiske ukene. Men for de resterende 12 informantene, var vervet en selvfølge å skrive opp på CV-en. Dette var noe overraskende, da flertallet ikke så noen sammenheng mellom arbeidsoppgavene i frivilligheten og det de ønsket å jobbe med i fremtiden. For Kristian var det åpenbart at han skulle ha vervet på sin CV: *«Tror absolutt det er noe som arbeidsgivere ser etter når de prøver å finne nyutdannede, fordi det er veldig lite som skiller oss på det faglige, så da kan det være greit å se hvilke andre erfaringer man har da»*. Refleksjonen til Kristian viser også hvorfor verv i studentfrivilligheten kan være så viktig, fordi man er i en livsfase hvor man ikke har opparbeidet seg mye arbeidserfaring, slik at vervene i enda større grad enn senere i livet, vil ha verdi for en CV. Dette er interessant å se i sammenheng med tidligere forskning på livsfase og deltagelse i frivillig arbeid, hvor en tredeling av livsløpet er den vanligste fremstillingen. Den første fasen er preget av sosialisering, utvikling og utdanning. Den neste fasen er som en midt del i livet, der etablering av familie, hjem og arbeidsliv spiller en sentral rolle. Mens den siste fasen kjennetegnes av at barna forlater hjemmet og man blir pensjonist. Det vanligste funnet i litteraturen viser at graden av frivillig innsats er høyest i den andre av disse fasene (Musick & Wilson, 2007). Forklaringen finner vi i at middelaldrende prioriterer å bruke tiden på barnas aktiviteter og skolegang og en nærere tilknytning til religiøse eller lignende nettverk. Med bakgrunn i informantenes opplevelse av arbeidsmarkedet, vil man kunne anta at det finnes ulikheter i arbeidsmarkedsbegrunnelser, avhengig av hvilken livsfase man er i.

Frivilligheten som sosialt eller symbolsk felt?

På spørsmålet om vervet skulle stå på CV-en, var alle informantene tydelige på at de ikke drev med frivillighet for å bygge en imponerende CV. Karen uttrykker det slik: *«Det var ikke et insentiv altså»* og de fleste av informantene var tydelige på dette. Jeg ønsker en bedre forståelse av bakgrunnen for denne tvetydigheten, hvor informantene på den ene siden ville ha

vervet på CV-en, mens de på den andre siden var opptatt av at det ikke var et insentiv. I det følgende vil jeg bruke Bourdieus modernitetsteori for å øke forståelsen av dette fenomenet.

Modernitetsteorien, presentert i Aakvaag (2008) bygger på antagelsen om at penger og makt er legitime motiver for handling innenfor sosiale felt, hvor det også går ett skille mellom økonomisk-administrative og symbolske felt (Bourdieu & Wacquant, 1996). Jeg har tidligere redegjort for hvordan man kan definert frivilligheten som et sosialt felt, men hvordan individet oppfatter og definerer frivilligheten, vil være avgjørende for å forstå hvilke spilleregler som gjelder innenfor feltet. Reglene innenfor feltet bestemmes av aktørene, gjennom en felles forståelse av at det for alle handler om å forsvare egen posisjon, gjennom å akkumulere mest mulig av feltets kapital. Det som er spesielt for frivilligheten, er at på den ene siden kan man argumentere for at det er et økonomisk-administrativt felt, slik som økonomien og det statlig organiserte byråkratiet, hvor penger og makt er legitime motiver for handling. På den andre siden kan man forstå frivilligheten som et symbolsk felt, slik som kunsten, religionen og politikken, og også her råder økonomiens logikk (Bourdieu, 1977). Likevel er ikke økonomisk fortjeneste og egen vinning, legitime motiver for handling, innenfor de symbolske feltene. Derfor kan man ikke handle ut ifra egeninteresse innenfor symbolske felt, da vil man tape kapital.

På bakgrunn av dette er det nærliggende å anta at mange av informantene opplever frivilligheten som et symbolsk felt, hvor det å fremme egoistiske motiver, vil føre til tap av kapital. Ronja er ikke redd for dette, og er den av informantene som tydeligst uttrykker karriererelaterte motiver: «*Jeg skal ha attest når jeg er ferdig*». Dette kan tyde på at Ronja opplever frivilligheten som et økonomisk-administrativt felt, hvor egen vinning er et legitimt motiv for handling. For å konkludere, betyr dette at en handling, slik som å sitte i et styre i studentfrivilligheten, kan begrunnes med ulike motiver, avhengig av hvordan man selv forstår frivilligheten.

Svake bånd

Under kapittelet sosiale motiver tok jeg for meg nettverkets rolle, men også for arbeidsmarkedsbegrunnelsene er nettverket helt sentralt. Karen beskriver hvorfor nettverket er så viktig for henne personlig og Bourdieus kapitalbegreper kan brukes for å gi en dypere forståelse av nettverk. I sitatet reflekterer Karen rundt hvordan det store nettverket kan gi henne fordeler i arbeidslivet:

Vi er jo en stor gruppe, så kanskje ikke nødvendigvis de folka jeg har møtt i styret, men alle de som har vært innom klubben og fått et ansikt på meg fordi jeg har vært så engasjert, ja det er sikker 250 stykker og en 70 nye i året. Og det er jo en del jeg har vært på lag med eller vært trener for, og de kan det jo hende jeg møter de en dag.

Dette viser hvordan det Granovetter kaller svake bånd også gjør seg gjeldende i frivilligheten, og at de frivillige kan dra stor nytte av nettverkene sine og at de vil være verdifulle på også andre områder, slik som i arbeidslivet. Magnus forteller om hvordan han ser på verdien av nettverket: «*Man blir kjent med folk som studerer på NTNU og folk som studerer på NTNU blir ofte et eller annet kult på et tidspunkt*». Sitatet kan settes i sammenheng med Bourdieus kapitalbegreper. Studentfrivilligheten blir en arena hvor man blir en del av et større nettverk, hvor den fremste fellesfaktoren er utdanning, som gjenspeiles i høy kulturell kapital. På sikt kan det gi kontakter og fordeler i arbeidslivet som også vil føre til høy økonomisk kapital. Dette viser hvordan de ulike kapitaltypene er avhengig av hverandre og at tilgangen på et sosialt nettverk kan være inngangen til både kulturell og økonomisk kapital. Et annet aspekt hos Granovetter, som har stor overføringsverdi til frivilligheten, er hvordan frivilligheten kan være et sted hvor mennesker, som ellers ikke ville møttes, møtes. Solveig er bevisst dette og det var også den viktigste årsaken til at hun ble med: «*Man møter jo veldig mye folk på tvers av studier, lag, alder og kjønn*». Frivilligheten skaper møter mellom folk som ellers ikke ville møttes og de studentfrivillige som ser de langsiktige konsekvensene av dette, vil bruke det til sin fordel.

På den ene siden finner vi de som sier de ikke er bevisste på hvilke fordeler man kan få ut av et stort sosialt nettverk, mens Siri er helt ærlig på at vervet hun har er viktig for å skaffe seg et stort nettverk: «*Ved å være i verv, så blir man jo kjent med veldig mange, man får et stort nettverk, og nettverk er aldri dumt å ha når man skal ut i arbeidslivet*».

For å avslutte dette underkapittelet, vil jeg trekke frem et punkt som enda ikke er diskutert. For informantene som ville ha vervet på sin CV, var det en felles oppfatning av at vervet symboliserte viktige egenskaper, som Karl sier: «*Først og fremst viser det engasjement og arbeidskapasitet*» og forteller videre om hvordan han har lært og videreutviklet disse egenskapene i vervet sitt. Dette er nok et eksempel som illustrerer hvor tett sammenvevd motivene er og hvor vanskelig de er å skille fra hverandre. Å tilegne seg nye egenskaper ser jeg derfor på som læringsbegrunnelser og jeg ønsker å diskutere dette videre i neste kapittel.

4.3 Læringsbegrunnelser

Læringsbegrunnelser kjennetegnes ved en motivasjon drevet av å lære mer om verden, å utvikle egne ferdigheter eller å bruke ferdigheter som ofte er ubrukte (Wollebæk et al., 2015). For å kartlegge for læringsbegrunnelser, vektlegger VFI spørsmålene om de frivillige arbeider med oppgaver de kan tenke seg i en fremtidig jobb eller om de holder på med arbeidsoppgaver hvor de kan lære noe nytt gjennom praktisk erfaring. Som jeg allerede har vært innom, var det kun én av informantene som hadde arbeidsoppgaver i dag som hun også ønsket å arbeide med i fremtiden. Derfor var det noe oppsiktsvekkende at de aller fleste, brukte vervet for å lære seg nye praktiske og teoretiske ferdigheter, som vil si at mange var motivert av læringsbegrunnelser, men ikke for direkte å bruke ferdighetene i en fremtidig jobb.

Informantene begrunnet ofte motivasjonen sin med læringsbegrunnelser, og den hyppigste begrunnelsen var å utvikle egne ferdigheter. Martin forteller om hvorfor han ønsket seg et økonomiverv, selv om det ikke har noen sammenheng med det han studerer:

Det var nok absolutt en motivasjon for å forsøke det vervet. Og noe jeg synes har vært gøy underveis mens jeg har holdt på med det, at jeg har lært en del om et fagfelt som jeg ellers ikke ville kommet i kontakt med.

På lik linje med Martin, var det flere som ønsket å lære praktiske ferdigheter, Hans utdyper: *«Å lære nye ting og få erfaringer. Og allerede nå, bare lage budsjett og se ressursbehov, søke pengestøtte til ting og særlig dette med sikkerhet, er noe vi jobber med nå, det er spennende»*. I tillegg til å lære konkrete og praktiske ferdigheter, var det for flertallet et ønske om å utvikle spesifikke egenskaper og trekk, slik som lederegenskaper.

For Ronja er læringsmotivene sammensatte, det handler om å lære seg organisatoriske ferdigheter, men også utvikle relasjoner til andre:

Jeg har jo lært masse om hvordan en klubb drives og hvordan dugnad i seg selv drives og hvor viktig det er å opprettholde gode relasjoner til eksterne aktører. Så jeg har lært meg veldig mye om samhold med andre, hvor viktig det er.

Informantenes egne begrunnelser for læringsmotiver er interessante for å belyse underproblemstillingen om kollektiv og refleksiv frivillighet. Felles for alle informantene var at de vektla læringsmotiver, og i sammenheng med refleksiv frivillighet og individualisering er det spesielt et aspekt som er påfallende. De fleste informantene vektla sin egen sentrale

posisjon i læringsmotivet, hvor de oppga at de ville lære noe for seg selv, slik Janne uttrykker det her: *«Jeg valgte jo det fordi jeg syntes det var kult. Og jeg hadde lyst til å lære om det [økonomi].»*

Med bakgrunn i individualiseringen av samfunnet, er fokuset informantene har på seg selv og hvordan denne aktiviteten vil gagne dem, veldig karakteristisk. Slik Beck ser på individualisering som en prosess, hvor det kanskje fremste trekket er hvordan individet kobler egen tidsbruk opp mot personlige interesser og hva en selv har lyst til å gjøre. Informantenes uttalelser kan være et uttrykk for tendensen presentert av Beck, som på samme tid er nært koblet til refleksiv frivillighet. Dette er aspekter som allerede har vært diskutert, og personlige læringsmotive er bare enda et eksempel i rekken av mange, på individualiseringen i samfunnet.

Videre er det et sentralt poeng i hvordan informantene begrunner sine læringsmotive. Som jeg også diskuterte i det foregående kapittelet; presenterte Bourdieu (2006b) en frykt for at de symbolske feltene ville bli overkjørt av de økonomisk-administrative. Ved at markedskreftene tar overhånd, et fenomen man for eksempel kan se i forlagsbransjen, hvor salg og økonomisk vinning overgår verdien av litterær kvalitet. At informantene baserer læringsbehovene sine på hva som interesserer dem, heller enn hva de vet blir etterspurt på arbeidsmarkedet, er derimot et uttrykk mot denne utviklingen. I motsetning til dette og som jeg tok opp i det forrige kapitlets avslutning, var flere av informantene bevisste på hvordan frivillige verv tok seg bra ut på en CV. I første rekke fordi vervet symboliserte viktige egenskaper, slik Vibeke beskriver det her: *«Det er fordi at det viser at man har vært engasjert i studietiden, og det er en ting som veldig mange arbeidsgivere ser etter. Altså det er jo veldig positivt for CV-en min».*

Heller enn praktiske erfaringer, kan altså vervet fungere som en arena for å utvikle seg som menneske og det at det er frivillig arbeid, gir rett og slett enda mer tyngde til personligheten til den frivillige. Kristian uttrykker det her: *«Og det [vervet] er med på å gi et innblikk i hvem man er som person».* Fordi frivillighet ofte er forbundet med altruisme, vil det både for arbeidsgiver, men også for de frivillige selv, vitne om at dette vervet innebærer mer enn praktiske arbeidsoppgaver, det utviser også en viss type personlighet, som man tenker blir etterspurt i arbeidsmarkedet.

4.4 Verdibegrunnelser

Verdibegrunnelser innebærer at den frivillige handler i tråd med viktige verdier eller overbevisninger, slik som religiøse verdier. VFI baserer seg i hovedsak på to sider ved

verdibegrunnelsene, hvor den første delen omhandler det å gjøre noe for noen andre enn seg selv, mens den andre delen handler om å gjøre noe konkret for saker som opptar den frivillige.

Kjærligheten til idretten

Det mest fremtredende inntrykket jeg satt igjen med etter å ha gjennomført intervjuene, var den sterke kjærligheten informantene hadde til idretten sin. Det ble brukt mye store ord, hvor de fleste brukte formuleringer på lik linje med denne informanten: *«Jeg elsker håndball, både å se på og spille. Det har gitt meg utrolig mye oppigjennom, jeg har fått veldig mye utbytte av det. Og jeg elsker jo å se på håndball. Elsker håndball på alle plan»*. Allerede på spørsmålet om informantene kunne fortelle kort om seg selv, la flere av dem ut om idretten sin og på hvilken måte idretten var viktig for dem personlig. På måten flere av informantene snakket om idretten, var det tydelig at motivene var drevet av et ønske om å gjøre noe for en sak som opptok dem. Dette bryter med en tradisjonell oppfatning av verdibegrunnelser, som ofte fokuserer på enten religiøse, eller andre humanitære verdier. Likevel kan man argumentere for at kjærligheten til idretten, for mange av informantene, gjorde at de handlet i tråd med viktige personlige verdier. Denne sterke kjærligheten, gjorde at mange av de frivillige i tillegg hadde et ønske om at flere skulle oppleve den samme gleden ved idretten, som de selv gjorde, Magnus beskriver det på denne måten: *«Men det føles som en fin ting og jeg blir glad når andre koser seg når det er noe jeg har hatt en finger med i»* og Karen opplever det slik: *«Det som er viktig for meg er jo det å gi tilbake. Til en klubb som har gitt så mye til meg da. Så det handler jo egentlig bare om å gi tilbake»*. Dermed er begge aspektene av verdimotivene oppfylt hos flere av informantene. I sammenheng med Beck (2002), blir idretten en arena for å uttrykke identitet. Individualiseringen av samfunnet setter høyere krav til individet om å skape sin egen identitet. Gjennom frivillig arbeid i studentidrettslag, har informantene funnet en arena hvor de både kan uttrykke personlige interesser og personlige egenskaper.

Altruisme som motpol til det individualiserte samfunnet

Frivilligheten blir fortsatt sett på som ett av de fremste uttrykkene for altruistisk handling og hvordan informantene selv definerer hva frivillighet er, sier mye om de motivene av altruistisk handling. Janne sin beskrivelse av frivilligheten er et uttrykk for at altruisme finnes: *«Frivillighet, jeg ser fort for meg TV-aksjonen, det å gå rundt å gi, gi, gi»*. På samme tid var det tydelig at Janne selv ikke var motivert av altruistisk oppførsel, fordi hun ikke så på det hun selv gjorde i sitt verv, som frivillighet. Det oppdaget hun først utover i intervjuet: *«Det er ikke det jeg har tenkt på det som. Jeg skjønner jo nå at det er frivillighet»*.

Det å gjøre noe for andre er helt sentralt under verdibegrunnelser og også det viktigste kjennetegnet på altruisme. På motsatt side av altruismedebatten finner vi Bourdieu, som kan synes å nærmest utelukke all altruistisk adferd (Bourdieu, 1977; Bourdieu & Wacquant, 1993; Aakvaag, 2008). Bourdieu virker alltid å kunne forklare handlingene med positive konsekvenser for individet, som er opptatt av å avansere i sosiale felt eller i det sosiale rommet. Jeg vil i det følgende ta for meg sitater for å diskutere altruisme opp mot egoisme og individualiseringen av samfunnet.

For Hans er selve kjernen i det at han liker frivillighet, at det er ubetalt: *«Også er det jo bare helt herlig at man kan gidde å gjøre ting for hverandre, uten å få betalt for det liksom»*. Siri og Vibeke forklarer det på følgende måte:

For det er ikke alle som alltid har noen plasser å komme til da, jeg satt jo for eksempel mye alene, da jeg hadde bare den individuelle idretten. Tenkte at jeg har ingen å være med, men det var noe jeg fikk da jeg ble med et lag og jeg har så lyst til at flere skal få den følelsen og ha en plass å komme til og hvis jeg kan bidra til å muliggjøre at flere er der, har jeg oppnådd noe bra.

Og jeg synes det er veldig fin ting at man kan bidra til noe fordi man har lyst. At det er hyggelig å for eksempel, med idrett, å bidra til at andre får drive med idrett. Uten at man selv nødvendigvis skal få så mye ut av det. For så vidt da, men så synes jeg også det er veldig gøy å være frivillig ofte.

Vibeke legger altså til en egoistisk grunn til slutt, at hun selv synes det er veldig gøy. Dette er typisk for flere av informantene, at de starter med å fortelle om frivilligheten som en generell ting og typiske altruistiske motiver, før de også legger med noen egoistiske motiver. Dette viser viktigheten av kvalitative metoder og hvordan intervju kan få frem en mer kompleks fremstilling av informantenes motiver, enn det et spørreskjemaverktøy, som VFI, ikke får frem. Denne tvetydigheten viser at rene altruistiske motiver er svært sjelden, som forskningen understøtter. Samtidig er det en del av viktige motiver hos flere, men egoistiske motiver må likevel tillegges vekt, uten at de er fullstendig dominerende av den grunn. *«Man sitter ikke igjen med en økonomisk gevinst, men man får mer erfaringer, og sitter igjen med mer sosialt»*, Solveigs sitat er interessant å knytte opp mot Bourdieus syn på altruistisk handling. Solveig, på lik linje med Bourdieu, trekker frem at til syvende og sist, sitter individet igjen med fordeler etter å ha drevet med frivillig innsats.

Informantene opplever også hvordan individualiseringen kan være en trussel for studentfrivilligheten slik de kjenner den i dag. Denne sårbarheten beskriver Magnus slik:

Men så er det også det, at man krever at noen tar det offeret da, eller noen ser på en måte ikke på det som et offer engang, men noen må gjøre det. Og det, hvor skjørt det er, det er jeg litt bekymra for, men jeg synes det er en fin ting, sånn det fungerer nå.

For det første beskriver Magnus altså frivillig arbeid som et offer, noe som kan være nært knyttet opp mot altruisme. For det andre er utsagnet hans et bevis på at det fortsatt finnes kollektiv frivillighet, ved at noen ofrer seg for å gjøre arbeid som gagnar gruppens beste. For det tredje er det en forståelse av at endringene forskningen har pekt på i lang tid, også oppleves ned på individnivå. Det at de frivillige selv er bekymret for utviklingen, kan være et signal om at de frivillige selv kan bremse utviklingen mot en ren refleksiv frivillighet.

Der verdibegrunnelser handler om å jobbe for noe som er større enn seg selv og gjerne sette gruppen foran individet, vil jeg i det neste kapittelet ta for meg selvaktelsesgrunner, som handler om det motsatte, å styrke eget selvbilde.

4.5 Selvaktelsesgrunner

Det siste av motivene presentert i VFI er selvaktelsesgrunner, som handler om at den frivillige er motivert av å utvikle seg selv og å styrke eget selvbilde gjennom frivillig aktivitet. Jonas beskriver hvordan dette oppleves for han: «*Jeg synes det er artig å jobbe for andre. Og det å liksom ha jobba for noe, og se at folk setter pris på det man gjør.. det er gode følelser*». Som jeg allerede har vært inne på i metodekapittelet, benytter man i den opprinnelige utgaven av VFI, også et sjette motiv, beskyttende motiver, som eksempelvis kan være å bruke den frivillige aktiviteten som beskyttelse mot ensomhet. I frivillig innsatsundersøkelsen, har man ikke tatt i bruk beskyttende motiver, og derfor har jeg valgt å sette det sammen med selvaktelsesgrunner i dette kapittelet, da jeg opplever at kjernen i begge motivene er å styrke selvet. Sitatet ovenfor underbygget også antagelsen min, det er vanskelig å skille deltagelse motivert av ønsket om å arbeide for andre og hvilke følelser det vekker hos individet, fordi ofte er grunnene satt sammen. Ser man sitatet til Jonas i sammenheng med individualiseringen av samfunnet, refleksiv frivillighet og selvaktelsesgrunner er de egoistiske motivene fremtredende. Fordi selvaktelsesgrunnene nettopp handler om å styrke selvet, er egoismen og Bourdieus forståelse av altruisme (Bourdieu, 1977; Bourdieu & Wacquant, 1993) sentralt.

Det egoistiske selvbildet

For Bourdieu er habitus kjernen i en persons identitet. Habitus er formet gjennom oppveksten, og er formet av vårt sosiale opphav, som igjen betyr at alle har ulike disposisjoner for å forstå sosiale kontekster. Fordi man har ulike disposisjoner, vil man også fungere godt i noen sosiale rom, men dårlig i andre.

Som jeg har vært inne på tidligere, var nettverket viktig for mange av informantene for å komme inn og bli i sine verv. En komplementerende tilnærming ser på hvordan habitus spiller en betydelig rolle for å oppleve at man passe inn på et spesifikt sosialt felt. Siri forteller om hvordan hun oppdaget lagidretten og hvordan det ble en plass hun opplevde tilhørighet:

Jeg fikk den lagfølelsen og en plass der jeg hørte hjemme (...) Så det har alltid vært en plass jeg har kommet til, en tilhørighet jeg har der nå. Og det var liksom, det sto alltid folk der og kunne gi deg en klem uansett hva det var da.

I utsagnet forteller Siri om hvordan hun fant en gruppe hvor hun opplevde at hun passet inn og forklaringen kan vi legge til hennes habitus. Det var viktig for selvaktelsen å oppleve tilhørighet og innpass, og også Hans forteller om hvordan konkrete ting han gjør i styret, gir en positiv innvirkning for hans selvaktelse: «*Følelsen av å gjøre noe fint. Hvis folk sier, de har hatt en fin tur eller et fint arrangement, så føler man seg jo bra*».

Det at noen fungerer godt innenfor visse sosiale felt, betyr også at noen ikke fungerer like bra innenfor disse. Mine informanter var valgt ut på bakgrunn av de allerede hadde tilgang til et spesifikt sosialt felt, likevel reiser Vibeke spørsmål om hvordan dette kan være negativt for studentfrivilligheten:

En ting jeg synes er kjedelig er jo at det ofte.. Når det kommer til mange verv så er det vanskelig å få det vervet og jeg tror det er jo sånn som da, med jobber og annet, men det er nok de samme personene som får mange verv og de samme personene som aldri får, selv om de har veldig lyst på det vervet. Ja og det går nok på en måte litt på hvordan man er sosialt, tror jeg. Så det kan være vanskelig for mange tror jeg.

I dette sitatet setter Vibeke ord på det Bourdieu ville forklart med den kroppsliggjorte habitusen og kapital. En forklaring på dette kan være, slik Siri opplevde, at noen passer bedre inn i noen miljøer fremfor andre, altså med grunnlag i ens habitus. Den andre tilnærmingen forklarer hvordan tilgang på kapital, gjør at visser personer er mer ønsket i verv enn andre. I sammenheng med frivillige som er motivert av selvaktelsesgrunner, er det interessant å se

hvordan manglende anerkjennelse, fører til tap av motivasjon: *«Det er mye som bare blir tatt for gitt. Det hadde vært det samme om man ikke hadde gjort det. Man jobber mye forgjeves da, selv om man vet at man ikke gjør det»*. Solveig hadde den rette kulturelle og sosiale kapitalen i form av utdanning og nettverk, til å passe inn i gruppen, men fordi hun ikke følte seg verdsatt, ville hun gi seg etter ett år i vervet. For Solveig holdt det dermed ikke at hun selv visste at det hun gjorde var viktig, fordi hun opplevde at det bare ble tatt for gitt. På den andre siden har vi Ada, som ikke begrunner motivasjonen sin i hva andre legger i jobben hun gjør, men hvordan hun opplever det selv: *«Hadde ikke vi vært frivillige i det styret, hadde vi ikke hatt noen gruppe. Og jeg vet at det er så viktig for meg personlig, så er det sikkert viktig for noen andre også. At vi har et sånt tilbud»*.

Selvaktelsesmotiver må med bakgrunn i utsagnet til Solveig sies å være sårbare, fordi noen baserer egen selvfølelse på hvordan en opplever at andre ser på den frivillige innsatsen. Utsagnet til Solveig kan settes opp mot Bourdieus forståelse av personligheten, som er mer stabil og som ikke lar seg endre (Aakvaag, 2008). Selvaktelsen kan dermed sies å være mindre stabil, mens habitus er den grunnleggende og stabile oppfatningen man har av seg selv, og som på utsiden fremstår som ens personlighet.

4.6 Forklaringer som kombinerer de ulike motivene

I den avsluttende delen av analysen ønsker jeg å bruke Bourdieus helhetlige sosiologi for å forklare de sammensatte motivene bak frivillig innsats. I det foregående har jeg tatt for meg ett motiv av gangen og diskutert det opp mot relevant teori, mens jeg i det følgende ønsker å belyse tre aspekter ved frivillig deltagelse i lys av Bourdieus teorier. Først vil jeg ta for meg Bourdieus klasseteori og hvordan frivillig deltagelse kan forstås som en reaksjon fra den dominerende klassens ønske om å beholde sin klasseposisjon og kapital. Videre vil jeg ta for meg begrepet tid og sette det i sammenheng med smak og identitet, og knytte det opp mot individualiseringen av samfunnet. Til slutt vil jeg ta for meg Bourdieus modernitetsteori for å bedre forstå hvordan frivillig deltagelse kan se ut i fremtiden og samtidig diskutere modernitetsteorien opp mot refleksiv og kollektiv frivillighet.

Bourdieu's klasseteori som forklaring på frivillig deltagelse

Når Martin skal oppsummere med hva som gjør frivilligheten så viktig for han, og hva som motiverer han til deltagelse i studentfrivilligheten, beskriver han utvikling av egen personlighet:

Jeg tror nok det er mer hvordan jeg har blitt formet som person. Hvordan jeg utvikler min personlighet, hvordan jeg liksom er flinkere til å være med flere ulike personlighetstyper og bli mer trygg på meg selv av de sosiale interaksjonene i vervet enn de konkrete oppgavene som jeg har holdt på med. Jeg tror ikke altså selve økonomidelen kommer jeg nok ikke til å få noe særlig nytte for i jobben nei, så det er mer sånn at man blir på en måte en bedre person.

Refleksjonen til Martin illustrere også behovet for en kvalitativ tilnærming på motiver for deltagelse, da svaret kan sies å i hovedsak fokusere på selvaktelsesbegrunnelser, men at det samtidig er både lærings- og sosiale motiver, som sammen utgjør et motiv om å gjøre det bedre i arbeidsmarkedet.

Jeg har tidligere i kapittelet diskutert hvordan individet selv begrunner sine motiver for deltagelse, og at det kan ligge både bevisste og ubevisste motiver bak. En alternativ forklaring på deltagelse, kan vi finne i Bourdieus klasseteori, hvor den dominerende klassen er i stadig konflikt med middelklassen og den dominerte klassen. Ønsket er felles for alle klasser, det å til enhver tid forsvare eller forbedre sin posisjon (Bourdieu, 1977). Informantene mine må sies å tilhøre den dominerende klassen, først og fremst i form av utdanningsnivå. Men også i form av ferdigheter innenfor idretten, både praktisk og teoretisk kunnskap. Begge er kjennetegn på høy kulturell kapital. I tillegg har de store sosiale nettverk og muligheten til å jobbe ubetalt. Det å jobbe ubetalt, må sies å være et uttrykk for høy økonomisk kapital, selv om de færreste studenter kanskje vil kjenne seg igjen i denne beskrivelsen, er de fleste av dem i hvert fall på vei inn i en livsfase som kjennetegnes av høy økonomisk kapital. Dugnadsarbeid i studentidrettslag kan være et middel for å opprettholde balansen mellom klassene, fordi det er en aktivitet den dominerte klassen ikke kan ha tilgang til. Det å kunne arbeide ulønnet er et privilegium kun den dominerende klassen har ressurser til, og dermed blir det et klart skille mellom klassene og på samme tid blir deltagelse i frivilligheten en lukket aktivitet, som signaliserer klasse og kapital. Denne forståelsen av frivilligheten legger forklaringen på frivillig deltagelse til samfunnet heller enn individet, men jeg vil i neste avsnitt se på en forklaring som setter individet i sentrum.

Tid og smak som identitetsmarkører

En annen innfallsvinkel tar utgangspunkt i boken *Distinksjonen* (1984), her viser Bourdieu hvordan tid, som et begrep og fenomen alle mennesker er tvunget til å forholde seg til og på samme tid ser verdien av, fungerer som en markør for å definere smak og personlighet. For Bourdieu er tid den fremste indikatoren på kulturell kapital. Hva en person bruker tiden sin

på, sier dermed mye om hvem man er som person, i tillegg er smak med på å definere ens personlighet. Personlighet, smak og identitet er alle viktige komponenter i det individualiserte samfunn og jeg vil videre argumentere for at studentidrettslag er en arena for å uttrykke dette.

Det finnes en rekke eksempler på frivillige organisasjoner som uttrykker identitet, slik som Skeiv Ungdom, men jeg vil argumentere for at også idrettslag kan være en plattform hvor unge kan uttrykke egen identitet. Informantene fortalte om ulike kjennetegn, både fysiske, i form av spesielle treningsklær og andre beskrivende egenskaper for medlemmer av gruppen. Det mest påfallende kjennetegnet oppsummerer Solveig slik: «*For hele NTNUI har vi jo de stygge fargene og treningsdraktene*». Utenom dette forteller eksempelvis Martin om hvordan type mennesker han opplever at gruppen består av:

Det er det må jo være det de er sporty og glade i å være fysisk aktive. Og så opplever jeg at det er en veldig sosial gjeng med... Ikke voldsomt mye, men over gjennomsnittlig mye initiativ og tak i og mange som stiller på dugnad og gjør ting som de ikke er nødt til.

Dette er kanskje ikke i utgangspunktet fremtredende identitetsmarkører, men det er likevel egenskaper og kvaliteter mange ønsker å assosiere seg med. Fra alle gruppene kommer det positive beskrivelser av deltagerne, som betyr at bare ved å være deltager, blir man fort assosiert med disse egenskapene. Bare ved å ikle seg den «*Stygge, grønne, dressen*», fører det med seg spesielle egenskaper og kvaliteter for den enkelte. Derfor kan man si at tilhørighet til en gruppe i et studentidrettslag kan være en stor del av ens identitet, eller en identitet man ønsker å relatere seg til.

Videre vil jeg ta for meg Bourdieus modernitetsteori og diskutere den opp mot refleksiv og kollektiv frivillighet. Modernitetsteorien har jeg allerede vært inne på, men jeg ønsker å trekke frem det aller viktigste for den videre diskusjonen. Bourdieu (1977) mener det moderne samfunnet kjennetegnes ved to hovedtyper av sosiale felt, økonomiske og symbolske. Hans store bekymring er at de symbolske feltene skal bli overtatt av de økonomiske, ved at materialismen dominerer feltene som består kun for sin egenverdi og sin «*Interesse for det interesseløse*» (Aakvaag, 2008, s. 165). Som jeg allerede har vist i de foregående kapitlene, holder de aller fleste på med frivillighet for sin egenverdi. Det at kun en av informantene hadde arbeidsoppgaver i frivilligheten, hun kunne tenke seg å jobbe med i fremtiden, viser tydelig denne tendensen. Dette mener jeg er en tydelig trend som i det minste nyanserer Bourdieus modernitetsteori, det finnes sosiale felt som vil bestå for dens egenverdi

og med bakgrunn i min data kan frivilligheten sies å være et symbolsk felt. Det trenger ikke å bety at de frivillige må legge altruistiske motiver til grunn for deltagelse, for motivene kan være så vel kollektivistiske som refleksive og på hvilken ende av denne skalaen de frivillige er, vil ikke være det avgjørende for at frivilligheten skal bestå. Fordi individets motiver ofte er så sammensatte og komplekse, at de ikke kan plasseres helt og holdent innenfor en av de to ytterpunktene på skalaen.

Stebbins og serious leisure

En tredje innfallsvinkel jeg ønsker å belyse, viser hvordan en abduktiv tilnærming åpner for å finne alternative forklaringer i løpet av arbeidet med analysen. Underveis i intervjuene, ønsket jeg at informantene skulle rangere jobb, skole, fritid og verv, etter hva de prioriterte høyest. For meg var det en overraskende tendens hos informantene, i det følgende illustrert med sitater fra Vibeke og Jonas: *«Altså det er en vanskelig ting å svare på, for jeg føler at det går hvert fall.. At verv og fritid det går veldig inn i hverandre, og jeg føler egentlig at verv er en del av fritiden min»*. Også Jonas har en lignende oppfatning av verv og fritid: *«Jeg føler at verv og fritid går i hverandre, det er jo noe jeg har valgt frivillig å gjøre. Noen ganger er det selvfølgelig litt mer ork, men jeg føler aldri det har tatt fritiden min»*. Dette var bakgrunnen for at det vekket en interesse for å forstå mer av begrepet fritid, fordi empirien viste at dette var noe som var sentralt for informantene. Innenfor fritidsforskningen er teoriene til Robert Stebbins helt sentrale. Jeg vil videre redegjøre for begrepet om *casual* og *serious leisure* og sette det i sammenheng med motiver for deltagelse. Økt fritid er en av de fremste endringene vi ser i overgangen fra industrisamfunnet og fritiden har blitt en viktig markør for å vise ferdigheter, utnytte potensialet sitt og for å identifisere seg selv som unike mennesker (Stebbins, 1982, 2001). Teoriene hans har med andre ord, mange likhetstrekk til de vi finner hos Beck. Hovedsakelig er fokuset til Stebbins på forskjellene på *casual* og *serious leisure* og disse vil jeg i det følgende diskutere opp mot ulike sitater. Solveig skilte seg ut fra de fleste av informantene, ved å sette verv sist på prioriteringslista: *«Skole først, så jobb og fritid omtrent likt. Og verv på en siste plass for min del»*.

Jeg ønsker å knytte de tre ovennevnte sitatene opp mot kjennetegn på *casual* og *serious leisure*, det å skille de to kan være krevende, fordi overgangen mellom dem ofte baserer seg på individets grad av involvering (Stebbins, 1982). Videre viser Stebbins til seks kjennetegn på *serious leisure*, som jeg kort vil gå igjennom. Jeg ønsker å knytte kjennetegnene opp mot Solveig, Magnus og Karen, tre informanter som hadde svært ulike motiver for deltagelse. Første kjennetegn er det å holde ut med aktiviteten i tykt og tynt, slik de fleste av

informantene gjorde, til tross for store arbeidsmengder og utakknemlighet. For Karen betydde det: «*Har hatt perioder der jeg har brukt 30-40 timer i løpet av en uke*». På den andre siden finner vi Solveig: «*I løpet av en uke, et par timer. 10 timer i løpet av en måned*».

Et videre kjennetegn er det å kunne ha en karriere innenfor feltet sitt. Dette er svært relevant i sammenheng med arbeidsmarkedsbegrunnelser, hvor eksempelvis Magnus viser hvordan denne overgangen gjør seg gjeldene: «*Jeg jobber en 10-15 timer i uka kanskje. Du har møter og [arbeidsoppgaver relatert til idretten], man får litt kompensasjon for det fra Sit, men ja 10-15 timer*». Mens Solveig kunne ikke se for seg noen karriere innenfor idretten: «*Jeg ser for meg at det vil være veldig mye jobb*». En tredje kvalitet er den personlige innsatsen. Solveig valgte stilling basert på: «*Det gikk litt etter hva som var minst arbeidsmengde*», mens Karen påtok seg vervet da en annen måtte trekke seg rett før valget: «*Og det var selvfølgelig ingen som meldte seg (...) så da endte jeg opp med å ta på meg det vervet*». Her skiller de to informantene seg tydelig, i at Solveig ønsket å legge minst mulig personlig innsats inn i vervet, derimot påtok Karen seg et stort verv for å redde gruppen.

En fjerde kvaliteten er nær knyttet til selvaktelsesgrunner og handler om hvilke fordeler individet opplever gjennom aktiviteten. For Solveig handlet det om konkrete fordeler man slipper ved å delta i styret: «*Man slipper dugnadsarbeid*». Mens hos Karen var fokuset både på de fysiske godene, men også det sosiale: «*Du får en genser, det er vel det. Og en sosial, ja det er veldig hyggelig å være i styret*». Den unike etosen er en femte kvalitet og kjennetegnes gjennom utvikling av subkulturer, slik som verdier, moralske prinsipper og normer som gjør seg gjeldende på feltet. Den sjette kvaliteten har mange likhetstrekk med den femte, og kjennetegnes ved at individene er stolte og identifiserer seg med sin aktivitet, jeg har derfor valgt å slå dem sammen. Solveig opplevde ikke at det var noen spesielle kjennetegn for hennes gruppe og var: «*Helt likegyldig. Jeg føler det hører til de som verdsetter styrearbeid, slik som linjeforeninger*». Mens Karen bodde sammen med tre venninner fra idretten sin og snakket alltid positivt om gruppen: «*De fleste er sosiale, du merker, sånn liker og samles og kommer i hallen og føler vi er hyggelige folk*».

Jeg har i det overordnede illustrert hvordan frivilligheten kan være en arena for serious leisure, hvor Karen helt tydelig befant seg. Informantene jeg vil plassere innenfor serious leisure kategorien, hadde alle til felles at frivilligheten var fritiden deres. De betegnet frivilligheten som en hobby og dette er viktig for å forstå mer av bakgrunnen for motivene for deltagelse.

4.7 Motiver bak frivillig innsats – en oppsummering

I lys av Bourdieu tyder det på at frivilligheten i studentidrettslag er et sosialt felt og det innebærer at det finnes visse regler som det ikke stilles spørsmål ved, feltets doxa. Vist gjennom mange av informantenes sitater, betyr dette at deltagerne ikke stiller spørsmål ved det faktum å arbeide ubetalt og feltets eksistens blir ikke truet. De frivillige sin habitus, illustrert gjennom betydningen av oppveksten, var i mange tilfeller viktig, men ikke avgjørende for frivillig deltagelse. Dette kan forklares med at det var mulig å opparbeide seg kapital på feltet, gjennom mange timers innsats, slik Ronja var et eksempel på.

Det sosiale nettverket var for alle informantene helt avgjørende for å ta på seg verv i studentidrettslag. Samtidig viste empirien, at det er de frivillige med størst sosiale nettverk og med sterke relasjoner, som blir lengst i organisasjonen. I tillegg til de sosiale motivene, viste det seg at arbeidsmarkedsbegrunnelsene ikke var avgjørende, men mer en fordelaktig konsekvens av innsatsen. Dette ble hos informantene uttrykt i et ønske om å ha vervet på CV-en. Under arbeidsmarkedsbegrunnelsene, ble det tydelig hvordan refleksiv og kollektiv frivillighet er ytterpunkter på en skala, ved at de fleste informantene var engasjert i lengre perioder, vanligvis over flere år. På samme tid så man i både under verdibegrunnelser og selvaktelsesgrunner, at det i flere tilfeller var informantene selv i sentrum og et ønske om å utøve aktiviteter som var viktige for dem selv. Til tross for at motivene ofte bunnet i et behov for å gjøre noe for seg selv, viste alle informantene hvor viktig idretten var for dem. Kjærligheten til idretten forsto jeg som et verdimotiv, og var gjennomgående hos alle informantene.

Studentfrivilligheten blir med bakgrunn i dette en arena hvor man kan uttrykke personlige interesser, i form av idretten. Men fordi frivillighet også symboliserer viktige individuelle egenskaper, i sitt vakreste som altruistisk handling, uttrykker deltagelsen både personlige verdier og egenskaper hos individet. Derfor vil også studentfrivilligheten vedvare, fordi den styrker individets interesser i det individualiserte samfunnet. Derfor trenger det ikke være negativt for studentfrivilligheten, at tendensen peker i retning av at refleksiv frivillighet tar over for den kollektive, fordi resultatet, i form av deltagelse, i mange tilfeller vil være det samme. Kollektiv frivillighet viser seg fortsatt gjeldende i mange tilfeller, spesielt tydelig var det å se i informantenes ønske om å arbeide for det beste for klubben sin.

5.0 Motiver for deltagelse – en sammenfatning

Gjennom 13 fokuserte intervju har jeg ønsket å forstå mer av bakgrunnen for frivillig innsats i studentidrettslag. Underveis i analysearbeidet utarbeidet jeg en hovedproblemstilling:

Hvordan begrunner frivillige sin deltagelse i studentidretten?

Det viktigste for den avsluttende delen av oppgaven, er å flette sammen de fem ulike motivene for å se sammenhengen dem imellom. Verdien av sosiale nettverk er helt sentralt både innenfor sosiale motiver og arbeidsmarkedsbegrunnelser. Et sosialt nettverk virker tiltrekkende for dem som står utenfor, samtidig som det knytter de frivillige tettere sammen i organisasjonen, og i noen tilfeller blir man så tilknyttet, at frivillighet og fritid blir en og samme sak. Mens der det er de sterke relasjonene som er viktige innenfor de sosiale motivene, er verdien av de svake båndene (Granovetter, 1973) viktigere for arbeidslivet.

Arbeidsmarkedsbegrunnelser var ikke direkte noe som motiverte til frivillig innsats, å sette vervet på CV-en var mer en heldig sideeffekt. Flere av de frivillige var mer opptatt av å *lære* egenskaper som kunne være fordelaktige i arbeidslivet, slik som samarbeid og lederskap.

Mens for noen lå motivasjonen i å arbeide for verdier som var viktig for dem, idretten.

Selvaktelsen var komplett når andre opplevde glede ved idrettsaktiviteter de frivillige hadde lagt til rette for.

Bourdieus sosiologi er omfattende, men gjennom å bruke en abduktiv analyse, åpnet det for å bruke de begrepene jeg oppfattet som sentrale for å forstå motivene for deltagelse. Dette er bakgrunnen for den første av underproblemstillingene: *På hvilken måte kan Bourdieus begrepsapparat brukes for å forstå motivene for deltagelse?* Først ble det redegjort for hvordan frivilligheten er et sosialt felt, med sin egen doxa, som gjør at det ikke stilles spørsmål ved feltets eksistens. Informantenes oppvekst og deres habitus var i flere tilfeller avgjørende for at de fant veien inn i organisasjonen, men oppveksten var ikke like viktig for den videre involveringen.

Individualiseringen av samfunnet vil få konsekvenser for frivilligheten. Dette er viktig å ta med seg inn i den siste underproblemstillingen: *På hvilke måter gjør begrepene om kollektiv og refleksiv frivillighet seg gjeldende i studentfrivilligheten?* Overgangen fra kollektiv til mer refleksiv frivillighet, trenger ikke være negativt for studentfrivilligheten. Basert på mine empiriske funn, forstår jeg begrepene som en kombinasjon av både kollektive og refleksive motiver, det å gjøre noe for andre gir til syvende og sist god selvaktelse.

5.1 Forskningens relevans og innspill til videre forskning

Helt til slutt vil jeg komme med innspill til videre forskning og relevansen til oppgaven. Jeg har i løpet av oppgaven illustrert viktigheten og behovet for en kvalitativ tilnærming på et område som allerede er godt kartlagt kvantitativt. Den kvantitative forskningen har vist *hvilke* motiver som er sentrale, mens min oppgave har prøvd å forklare *hvorfor* motivene er viktige for de frivillige. Også sammenhengen mellom de ulike motivene kommer tydelig frem i min oppgave.

Mitt utvalg besto av noen av de mest engasjerte frivillige i organisasjonen. En interessant innfallsvinkel det hadde vært spennende å utforske, er medlemmene av idrettslag, som *ikke* ønsker å bidra i det frivillige arbeidet. Mange av mine informanter fortalte om medlemmer som hele tiden forventet å få, uten å gi noe tilbake. Dette tror jeg hadde vært en aktuell tilnærming til videre forskning. Det hadde vært interessant å se hva slags funn det ville gitt med et enda større utvalg. Et mer strategisk utvalg ville trolig gitt større ulikheter i motiver bak innsatsen.

Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg fått en unik innsikt i bakgrunnen for frivillig innsats i studentidretten. Og viktigst av alt, jeg har forstått hvorfor de gidder. Fordi studentidretten er en sosial og altoppslukende arena, som kan definere både fritid og identitet. I forlengelsen av prosjektet håper jeg at mitt bidrag har økt interessen og oppmerksomheten omkring den enorme frivillige innsatsen vi finner i studentidrettslag.

6.0 Litteraturliste

- Acker, Joan. (1974). Differential Recruitment and Control: The Sex Structuring of Organizations. *Administrative Science Quarterly*, 19(2), 152-163. <https://doi.org/10.2307/2393886>
- Atkinson, Paul. (2015). *For ethnography* Sage Publications.
- Beck, Ulrich. (2002). *Individualization: Institutionalized individualism and its social and political consequences* Sage.
- Bourdieu : a critical reader. (1999). I Richard Shusterman (Red.), *Critical readers*. Oxford: Blackwell.
- Bourdieu, Pierre. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. New York: New York: Cambridge University Press.
- Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinksjonen* (Annick Prieur, Overs.). Oslo: Bokklubben.
- Bourdieu, Pierre. (2006a). Habitus og livsstilenes rom. *Agora*, 24(1-02), 74-111.
- Bourdieu, Pierre. (2006b). Kapitalens former. *Agora*, 24(01-02), 5-26.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J. D. (1993). *Den kritiske ettertanke : grunnlag for samfunnsanalyse* (Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, Overs.). Oslo: Samlaget.
- Bourdieu, Pierre & Wacquant, Loïc J. D. (1996). *Refleksiv sosiologi : mål og midler*. København: Hans Reitzel.
- Chacón, Fernando, Gutiérrez, Gema, Sauto, Verónica, Vecina, María Luisa & Pérez, Alfonso. (2017). Volunteer functions inventory: A systematic review. *Psicothema*, 29(3), 306-316.
- Chacón, Fernando, Pérez, Tania, Flores, Jérôme & Vecina, María Luisa. (2010). MOTIVES FOR VOLUNTEERING: CATEGORIZATION OF VOLUNTEERS' MOTIVATIONS USING OPEN-ENDED QUESTIONS. *intervención Psicosocial*, 19(3), 213-222.
- Clary, E Gil, Snyder, Mark, Ridge, Robert D, Copeland, John, Stukas, Arthur A, Haugen, Julie & Miene, Peter. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach. *Journal of personality and social psychology*, 74(6), 1516.
- Creswell, John W. & Creswell, J. David. (2018). *Research design : qualitative, quantitative & mixed methods approaches* (5th edition. utg.). Los Angeles, California: Sage.
- Dalen, Monica. (2004). *Intervju som forskningsmetode : en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforl.
- Fasting, Kari & Sand, Trond Svela. (2009). *Kjønn i endring : en tilstandsrapport om norsk idrett*. Oslo: Akilles.
- Gane, Mike. (2006). *Auguste Comte* Taylor & Francis.
- Gesthuizen, Maurice & Scheepers, Peer. (2012). Educational differences in volunteering in cross-national perspective: Individual and contextual explanations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 41(1), 58-81.
- Granovetter, Mark S. (1973). The Strength of Weak Ties. *The American journal of sociology*, 78(6), 1360-1380. <https://doi.org/10.1086/225469>
- Granovetter, Mark S. (1995). *Getting a job : a study of contacts and careers* (2nd ed. utg.). Chicago, Ill: University of Chicago Press.
- Handy, Femida, Brodeur, Nadine & Cnaan, Ram A. (2006). Summer on the island: Episodic volunteering.
- Handy, Femida, Cnaan, Ram A, Hustinx, Lesley, Kang, Chulhee, Brudney, Jeffrey L, Haski-Leventhal, Debbie, ... Ranade, Bhagyashree. (2010). A cross-cultural examination of student volunteering: Is it all about résumé building? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 39(3), 498-523.

- Haski-Leventhal, Debbie, Cnaan, Ram A, Handy, Femida, Brudney, Jeffrey L, Holmes, Kristen, Hustinx, Lesley, ... Ranade, Bhagyashree. (2008). Students' vocational choices and voluntary action: A 12-nation study. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 19(1), 1-21.
- Henriksen, Ida Marie & Tjora, Aksel. (2018). Situational domestication and the origin of the café worker species. *Sociology*, 52(2), 351-366.
- Holmes, Kirsten. (2014). 'It fitted in with our lifestyle': an investigation into episodic volunteering in the tourism sector. *Annals of Leisure Research*, 17(4), 443-459.
- Holter, Harriet & Kalleberg, Ragnvald (Red.). (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning* (2. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.
- Hovden, Jorid. (2004). Makt, motstand og ambivalens : betydninger av kjønn i idretten. I(Vol. 2004:8). Alta: Høgskolen i Finnmark, Avdeling for pedagogiske og humanistiske fag.
- Hustinx, Lesley & Lammertyn, Frans. (2000). Solidarity and volunteering under a reflexive-modern sign: towards a new conceptual framework. *ISTR Conference Working Papers-Volume II: Dublin Conference 2000*: John Hopkins University; Baltimore.
- Hustinx, Lesley & Lammertyn, Frans. (2003). Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167-187.
- Høstaker, Roar. (2006). Sosiale felt – ein kritisk analyse. *Agora*, 24(1-02), 171-197.
- Idrettsforbund, Norges. (2020). Nøkkeltallsrapport 2020. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/9f94ba79767846d9a67d1a56f4054dc2/nokkeltallsrapport-2020.pdf>
- Iversen, Tobias Buschmann, Landmark, Andreas Dypvik & Tjora, Aksel. (2015). The peace of paper: patient lists as work tools. *International journal of medical informatics*, 84(1), 69-75.
- Jacobsen, Dag Ingvar. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? : innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg. utg.). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Johannessen, Lars EF. (2022). Utenfor akademia: mot en utvidet forståelse av «abduktiv analyse» og teoriutvikling. *Norsk Sosiologisk Tidsskrift*, (2), 1-16.
- Järvinen, Margaretha & Gundelach, Peter. (2007). Teenage drinking, symbolic capital and distinction. *Journal of youth studies*, 10(1), 55-71.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg., 2. oppl. utg., Tone Margaret Anderssen & Johan Rygge, Overs.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lorentzen, Håkon Wergeland. (2013). Utdanning og kompetanse i idretten. Meld. St. 10. (2018). *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig — Den statlege frivilligheitspolitikken*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-10-20182019/id2621384/>
- Merton, Robert K & Kendall, Patricia L. (1946). The focused interview. *American journal of Sociology*, 51(6), 541-557.
- Musick, Marc A & Wilson, John. (2007). *Volunteers: A social profile* Indiana University Press.
- Nederhof, Anton J. (1985). Methods of coping with social desirability bias: A review. *European journal of social psychology*, 15(3), 263-280.
- NTNU. (2022). Forskningsetikk ved NTNU. Hentet fra <https://www.ntnu.no/forskning/forskningsetikk>
- NTNUI. (2022). Om NTNUI. Hentet fra <https://ntnui.no/om-ntnui/>
- Pedersen, Willy. (2015). *Bittersøtt : nye perspektiver på rus og rusmidler* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.

- Putnam, Robert D. (2000). *Bowling alone : the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam, Robert D., Leonardi, Robert & Nanetti, Raffaella Y. (1993). *Making democracy work : civic traditions in modern Italy*. Princeton, N.J: Princeton University Press.
- Regjeringen. (2022). Smitteverntiltakene oppheves lørdag 12. februar. I. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/smitteverntiltakene-oppheves/id2900873/>
- Segaard, Signe Bock & Wollebæk, Dag. (2011). *Sosial kapital i Norge*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Seippel, Ørnulf. (2002). Frivillighet og profesjonalitet i norsk idrett : visjoner, fakta og framtidsutsikter. I(s. 202-228). Oslo: Novus forl.
- Seippel, Ørnulf. (2019). Professionalization of voluntary sport organizations—a study of the Quality Club Programme of the Norwegian Football Association. *European sport management quarterly*, 19(5), 666-683.
- Selle, Per & Wollebæk, Dag. (2005). Hvorfor studere sosial kapital i Norge? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 46(2), 221-235.
- Siisiainen, Martti. (2003). Two concepts of social capital: Bourdieu vs. Putnam. *International journal of contemporary sociology*, 40(2), 183-204.
- Silverman, David. (2017). How was it for you? The Interview Society and the irresistible rise of the (poorly analyzed) interview. *Qualitative Research*, 17(2), 144-158.
- Smith, David Horton. (1994). Determinants of voluntary association participation and volunteering: A literature review. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 23(3), 243-263.
- Stebbins, Robert A. (1982). Serious leisure: A conceptual statement. *Pacific sociological review*, 25(2), 251-272.
- Stebbins, Robert A. (2001). Serious leisure. *Society*, 38(4), 53.
- Stolle, Dietlind. (2001). Clubs and congregations: The benefits of joining an association. *Trust in society*, 2(374), V392.
- Studentidrett. (2022). Om oss. Hentet fra <https://studentidrett.no/temasider/om-oss>
- Tavory, Iddo & Timmermans, Stefan. (2014). *Abductive analysis: Theorizing qualitative research* University of Chicago Press.
- Tjora, Aksel Hagen. (2011). Invisible whispers: Accounts of SMS communication in shared physical space. *Convergence*, 17(2), 193-211.
- Tjora, Aksel Hagen. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tjora, Aksel Hagen. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Tjønndal, Anne. (2014). *Ledelse og kjønn i bokseringen - en kvantitativ og kvalitativ studie av ledelsesadferd og betydninger av kjønn blant norske boksetrenere (Master thesis)* Unpublished. <https://doi.org/10.13140/2.1.1151.9686>
- Tollåli, Mari. (2019). Fem typer frivillige arbeidere. *Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*.
- Udir. (2022a). Kompetansemål og vurdering. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/kro01-05/kompetansemaal-og-vurdering/kv185?lang=nob>
- Udir. (2022b). Overordnet del: Demokrati og medvirkning. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.6-demokrati-og-medvirkning/?kode=kro01-05&lang=nob>
- Verba, Sidney, Schlozman, Kay Lehman & Brady, Henry E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics* Harvard University Press.
- Wollebæk, Dag & Sivesind, Karl Henrik. (2010). Fra folkebevegelse til filantropi? Frivillig innsats i Norge 1997-2009.

- Wollebæk, Dag, Sætrang, Synne & Fladmoe, Audun. (2015). Betingelser for frivillig innsats: Motivasjon og kontekst. *Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*.
- Aagaard, Finn. (2019). NIF tar kostnadsnivået i idretten på alvor. Hentet fra <https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2019/nif-tar-kostnadsnivaet-i-idretten-pa-alvor/>
- Aakvaag, Gunnar C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forl.

Vil du delta i forskningsprosjektet

Motiver for deltagelse i studentfrivilligheten

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å belyse motivene bak deltagelsen i studentfrivilligheten. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål: I løpet av hele min studietid har jeg fascinert meg over det store engasjementet og den enorme dugnadsinnsatsen man finner i NTNUI. Gjennom dette masterprosjektet ønsker jeg å se på motivene for deltagelse i studentfrivilligheten og derfor trenger jeg informanter som har, eller tidligere har hatt, styreverv i en av NTNUIs mange grupper. Prosjektet ønsker å gå i dybden på noen av gruppene og se på hvordan styrene arbeider og hvordan hvert enkelt styremedlem begrunner sin deltagelse.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Institutt for sosiologi og statsvitenskap, ved NTNU, er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du er valgt ut i prosjektet på bakgrunn av ditt engasjement innenfor studentfrivilligheten. Din erfaring med styreverv i en av NTNUIs grupper er helt uvurderlig for min masteroppgave.

Hva innebærer det for deg å delta?

Å delta i prosjektet innebærer å delta på et kortere intervju, ca. 20-40 minutter. Intervjuet vil bli gjennomført på informantens premisser og tidspunkt og sted som passer informanten. Det kan være aktuelt med digitale intervju. Intervjuene vil bli tatt opp med lydopptaker, før de blir transkribert og anonymisert.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Din deltagelse i prosjektet vil ikke kunne bli gjenkjent i den endelige masteroppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes, noe som etter planen er 20.6.2022. Lydopptakene og transkripsjonene vil bli slettet etter dette.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU og NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

NTNU ved masterstudent: Anna Jensen, anna.jensen@stud.ntnu.no

NTNU ved veileder: Arve Hjelseth, arve.hjelseth@ntnu.no

Vårt personvernombud: Thomas Helgesen, thomas.helgesen@ntnu.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no)

eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Anna Jensen
Masterstudent

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Motiver for deltagelse i studentfrivilligheten*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Frivillighet i studentidrettslag, motiver for deltagelse.

- Kort introduksjon av meg og om prosjektet
- Informere om lydopptaker, oppbevaring av datamateriell og personopplysninger
- Eventuelle spørsmål eller avklaringer før vi går i gang
- Signere samtykkeskjema

Intervjuguide: fokusert intervju

Introduksjonsspørsmål frivillighet

- Kan du fortelle litt om deg selv?
- Hvordan ser en vanlig hverdag ut for deg? Helgedager?
- Studier, jobb, verv?
- Hvilke interesser har du?
- Vil du fortelle om forholdet du har til *idretten* (i gruppen du er med i?), hva betyr denne idretten for deg? -hvordan er ditt ferdighetsnivå i idretten? -nå og gjennom livet? -har du noen gang drømt om en karriere innenfor idretten? -som aktiv utøver eller i organisasjonen?
- Hva tenker du på når du hører ordet frivillighet?
- Når begynte du med å arbeide som frivillig/ha verv i en frivillig organisasjon?
- Var det en del av oppveksten din? -Har du foreldre som har holdt på med frivillighet?
- Kan du prøve å fortelle om hva som gjør frivilligheten viktig for deg?
- Fortell om gruppen din/ sitter i styret for. Beskriv gruppen når det kommer til antall aktive medlemmer, kjønnsfordeling, ferdighetsnivå, relasjoner og vennskap. -Er det ulike grupperinger?

Veien inn

- Hvordan kom du i kontakt med studentfrivilligheten (her i Trondheim)?
- Hvordan var veien frem til det vervet du har i dag? -Hvordan type stilling er det?

-hvorfor valgte du den stillingen du har i dag? Var det et bevisst valg? -Er det noen stillinger du opplever at har høyere status enn andre?

-ble du spurt direkte? Eller søkte du på vervet?

-var det noen spesielle forkunnskaper som gjorde at du fikk stillingen?

- Kan du fortelle mer om rekrutteringsprosessen bak valget av styret? - hva legger dere vekt på når det velges nye deltagere? -opplever du at det er attraktivt å sitte i styret? -føler du at det er noen form for status ved å gjøre det? -arbeider dere i styret for at det skal være attraktivt å være en del av styret? -i så fall, på hvilken måte gjør dere dette?

- Finnes det noen goder eller fordeler ved å sitte i styret? *Økonomiske, materielle, arrangementer/fester etc.* -var dette viktig for deg for å bli med?

Tidsbruk

- Hvor mye tid vil du anslå at du bruker på frivillighet hver dag/uke? -endrer det seg i løpet av året?

- Hvordan prioriterer du følgende: skole, jobb, verv, fritid, annet? -varierer dette over tid? Gjennom året?

- Har du mye tid til overs? Hvordan var det med ekstra tid før du begynte med frivillighet/engasjerte deg?

Hoveddel

Sosiale motiver og nettverk

- Hvem omgås du mest i ditt sosiale nettverk? -Venner fra studiet, verv, jobb, hjemmefra osv.?

- Hvordan vil du beskrive det sosiale nettverket du har gjennom ditt frivillige verv?

-Hvor viktig er tilhørigheten til miljøet for deg? -Finnes det noen spesielle kjennetegn for medlemmer av gruppen? -noen spesielle kjennetegn for medlemmer av styret? *Klær, arrangementer etc.*

- Opplever du et sosialt press for å arbeide som frivillig? -i så fall, på hvilken måte?

Arbeidsmarkedsbegrunnelser:

- Har du tenkt over hvordan erfaringer og kunnskap fra ditt verv kan brukes i en fremtidig jobb?
- Tror du vervet på noen måte kan gi deg kontakter som kan hjelpe i arbeidslivet?
- Hvordan stiller du deg til å bruke dette vervet på en CV for en fremtidig jobb?

-hvorfør/hvorfor ikke

Læringsbegrunnelser:

- har dine arbeidsoppgaver i frivilligheten noen sammenheng med det du ønsker å jobbe med i fremtiden?

-hvordan ser du på mulighetene for å bruke vervet til å lære noe nytt gjennom praktisk erfaring?

Selvaktelsesgrunner:

- opplever du at din innsats som frivillig er betydningsfull? -har du noen spesielle følelser knyttet til det å arbeide som frivillig?

Likestilling og rekruttering

- Diskuterer dere ofte likestilling når det kommer til rekruttering til lederposisjoner?
- I 2021 startet Norges idrettsforbund opp prosjektet Like Muligheter, som skal arbeide for å øke andelen kvinnelige ledere i idretten og bedre rammebetingelsene for jente- og kvinneidrett. Hvordan opplever du at din gruppe/klubb arbeider med dette? -På hvilken måte?
- Opplever du at det finnes noen forventninger knyttet til ditt kjønn i vervet ditt? -hva med i din gruppe?
- Da du bestemte deg for å ta et verv, opplevde du at ditt kjønn hadde noen betydning for valg av stilling?

Avrundning

- Er det noe du ønsker å legge til i sammenhengen studentfrivillighet og idrett?
- Er det greit at jeg tar kontakt med eventuelle oppfølgingsspørsmål?

Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD

Vurdering

14.01.2022

Referansenummer

261557

Prosjekttittel

Motiver for deltagelse i studentfrivillighet

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig

Arve Hjelseth

Student

Anna Jensen

Prosjektperiode

06.01.2022 - 20.06.2022

Vurdert: 14.01.2022

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 14.01.2022. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 20.06.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger.

Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres,

og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en

endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:
<https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet i tråd med den behandlingen som er dokumentert.

Kontaktperson hos NSD: Olav Rosness, rådgiver.

Lykke til med prosjektet!

